

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **הפצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **ימחק פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרחא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שששויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקא** – בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – הקיש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; **אזלא = גרש = גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל: **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פא** – דרוש מהפסוק רציו לנשוא אחר בהלכה:

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

תבנית קרא כעין פרט קדמא ורמז לכעין כלל מלמד ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמא.
מונח תלישא-קטנה (=תרסא), פרט קדמא המרמז לשני תפקידי תרסא. בין תפקידי תרסא מציאנו אתרעה על שיעור, חציצה, מחיצה – כעין ההלכה למשה בסני בבלי עירובין, אומדנה (מעין שיעור), בעל בחינה נעלה, עקירת דבר, שנוי בכלל דרשה
קדמא ואזלא רמז על כעין מלמד בפסוק, ענין מרכזי בקרא וממנו יהיה למד, זה מרמז על קביעת סדר למשל בזמן. מופע מיוחד של **קדמא-ואזלא** במלה אחת שהוצג בפר' משפטים (**ויקראו וַיִּנְאָפוּ**) בין תפקידי רמז על שיוון, שקילות, מישור. **אזלא (גרשיים)** או **אזלא-גרש**) לפני **קדמא** מרמז על ענין שהוגדר כמאוחר הבא לפני הענין שהוגדר כמוקדם.

1.1 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,ב: דְבַר אֱלֹהִים בְּנִי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְפָנַי תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי:

ראה בעל הטורים בפסוק על חצר המשכן.

שמות תרומה כז,יח: אָרְךָ הַחֶצֶר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנָר וְאֲדָנֶיהֶם נְחֹשֶׁת:

תבנית הטעמים של הקרא היא כעין פרט קדמא וכלל ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמא.

אָרְךָ הַחֶצֶר – מונח תלישא-קטנה (=תרסא), פרט קדמא שצריך פירוש באמצעות כלל ופרט בתראה. הפרט קדמא מרמז לשני תפקידי תרסא. אחד הקשור לשיעורים הקשורים למידות המשכן, אחד המלמד לשיעורים אחרים.

1.1.1 שיעורים הקשורים למידות חצר המשכן:

מעורבות משוערת של טעמי המקרא בלימודים אחדים הקשורים למידות חצר המשכן בפסוק (**שמ' תר' כז,יח**) **אָרְךָ הַחֶצֶר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנָר וְאֲדָנֶיהֶם נְחֹשֶׁת:**

אָרְךָ הַחֶצֶר – מונח תרסא (תלישא-קטנה) משוער כי מהווה פרט קדמא ומרמז לשני תפקידי תרסא. אחד קשור לשיעורים הקשורים למידות חצר המשכן, אחד המלמד לשיעורים אחרים, שידרשו מהפסוק. **מֵאֵה בְּאֵמָה** – קדמא אזלא, משוער בתפקיד כעין כלל, ענין מרכזי שהכתובים שלפניו ושלאחריו זקוקים לו.

וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנָר – פרט בתראה. בחלק זה של המאמר נעסוק בחלק הקרא - **מֵאֵה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**.

כל אחת מהגמרות הבאות מלמדת דבר שונה מהמלים **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**. נאמר **[בבלי עירובין כג, ב]** מנא הני מילי? - אמר רב יהודה: דאמר קרא **אָרְךָ הַחֶצֶר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**, אמרה תורה: טול חמשים וסבב חמשים. פשטיה דקרא במאי כתיב? - אמר אביי: העמד משכן על שפת חמשים, כדי שיהא חמשים אמה לפניו, ועשרים אמה לכל רוח ורוח.
 נאמר **[בבלי עירובין נח,א]** גמרא. מנא הני מילי? אמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא **אָרְךָ הַחֶצֶר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**, אמרה תורה: בחבל של חמשים אמה מדוד. – האי **[הע' בדף כג,ב]** מיבעי ליה ליטול חמשים ולסבב חמשים! - אם כן לימא קרא חמשים חמשים, מאי **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – שמעת מינה **תרת**.

משוער, כי טעמי הכתוב **וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, מלמדים לדרשו בכעין מידת לימוד "סדור שנחלק". היינו כתוב שיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.
וְרַחְבוֹ קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מֵאֵה בְּאֵמָה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,
וְרַחְבוֹ קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וְרַחְבוֹ** מהכתוב אחריו **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** ומשוער כי המונח לגרמיה כאילו מצמיד מלת **וְרַחְבוֹ** אל הענין המרכזי **מֵאֵה בְּאֵמָה** ומלמדנו על רוחב אחר, שנמדד ב-**מֵאֵה בְּאֵמָה**. מרמז אל שיעור הר הבית 500 אמה אורך על 500 אמה רוחב פירוש **[הרא"ש במשנה מידות פ"ב מ"א]**.

משוער, כי תבנית הטעמים של **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – מונח רביעי, מרמזת ללפחות ארבעה לימודים. **(בבלי עירובין)** לומד מהמלים שני לימודים: (א) בדף **(כג,ב)** טול חמשים וסבב חמשים. זה חישוב שבעים אמה ושיריים; (ב) בדף **(נח,א)** כל המדידות מדוד בחבל של חמשים אמה. שני לימודים נוספים עשויים להיות: (ג) דיוק חישוב שבעים אמה ושיריים (רש"י); (ד) הפשט כאביי העמד משכן בגבול חמשים. נתבונן בלימוד (א) (וג) **חישוב שבעים אמה ושיריים** ודיוקו בארבע מידות אורך. ע"פ **(בבלי עירובין כג,ב, נח,א)** - טול חמשים ותן בחמשים. היינו טול את השטח שארך החצר עודף על רוחב החצר היינו חמשים אמה על חמשים אמה ותן היינו הקף בו (עמו) **בְּחֲמִשִּׁים** - רביעי, את ארבע פאות השטח האחר של החמשים אמה על חמשים אמה. פעולת הקפה זאת מטרתה ליצור ריבוע שאורך פאתו ישמש בכל מדידות התחומים כעיבור עיר וקרפף.
 אורך פאה זאת בהסבר רש"י בגמרא הוא שבעים אמה וארבע טפחים ושני שלישי אצבע ורש"י מניח מלחשב הלאה. ההלאה הזה הינו **איבר השגיאה**, היינו הפרש הלא מחושב שאפשר להמשיך לחשבו בעוד ועוד מידות קטנות והולכות כדי לדייק בשיעור שבעים אמה ושיריים. הגענו לחישוב של שלוש מידות מדויקות והשאר איבר השגיאה.

הנקודות האחרות הכלולות בטעמים מונח רביעי הן:

(ב) שכל המדידות תהיינה בחבל של חמשים אמה.¹ כגון חצר המשכן, אלפיים אמה תחום שבת מעבר לריבועי ערים, קביעת תחום ערי מקלט, מדידת שטחים, מרחק עיר

¹ הרב אביגדור בנצל הי"ו הציע מטעמי מדידת תחום עיר מקלט ועץ של המן 50 אמה, קשר לאורך חבל המדידה
 א-אדר א-התשע"ט 6-Feb-19 1/19 ©ZZFisher/טטורל-19-שמות-תרומה
 לעלו כל נשמות ישראל, לעלו נשמות הורי והורי רעיית
 לרפואת חזקיהו אלכסנדר סנדר יצחק בן יהודית
 zzzf@bezeqint.net 972-3-6486221
 http://www.Taamei-Hamikra.co.il

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **הפצת ההשערות**, **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להוביל; מונח - רבוי; **המקף** פשטא - מוציא פשטא; מרכא = מאריך; רבוי; **הרָא** - מצריך; **תביר** - מחלק, ממעט; לא ממש; **טפא** = טפא - שני משמעות, רבוי מתפשת; **מרכא טפא** - קב' שששיות לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **הרָא תביר טפא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפא** - קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקפ** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** - סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרָא סגול** - מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - ה'קוש; השלישית: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גריש = גרשיים - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = תרסא - דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פא** - דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

ד) חֲמִשִּׁים בְּחִמְשִׁים - מונח רביעי, טעם מונח במשמע הנח - העמד המשכן בגבול חמשים (היינו באמצע החצר) והותר לפניו חצר רבועית של חמשים על חמשים.

מֵאָה בְּאֵמָה - קדמא אולא, כעין כלל שהכתובים שלפניו ושל אחריו זקוקים לו
וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחִמְשִׁים וְקִמָּה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר - פרט בתראה. בחלק זה של המאמר נעסוק בחלק הקרא - **וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחִמְשִׁים**.

וְרַחְבוֹ הענין המרכזי קשור אל הפרט **וְרַחְבוֹ**, שגם הוא מזוד באותה אמה, ולא נאמר בה אמה כאן אלא בפסוקים יב ויג.

שיעור הר הבית מהתורה, יחזקאל, דברי הימים, משנה מידות, ספרי וספרי זוטא.
וְרַחְבוֹ - מונח לגרמיה (מונח פסק) - כעין מידת לימוד "סודר שנחלק" היינו כתוב שיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.
וְרַחְבוֹ קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מֵאָה בְּאֵמָה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,
וְרַחְבוֹ קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וְרַחְבוֹ** מהכתוב אחריו.
 ניתוח זה

מאפשר התחברותם של תיבות **חֲמִשִּׁים בְּחִמְשִׁים** שהם חלק בפרט בתראה לענין המרכזי בפסוק, התיבות **מֵאָה בְּאֵמָה** ויחד הם מרמזים על דרשת שמואל הרואה לדוד המלך המובא ברש"י להלן, שהר הבית יהיה רבוע שאורכו חמש מאות אמה ורוחבו חמש מאות אמה ואשר יחושב כדלהלן:
חֲמִשִּׁים בְּחִמְשִׁים - אות ב"ת מציין הכפל 50 * 50 השווה 2500, **הַמוֹנֵחַ** מציין הכפל בין התוצאה 2500 ובין התיבות **מֵאָה בְּאֵמָה** היינו 2500 * 100 השווה 250,000 וטעם רביעי בתיבת **בְּחִמְשִׁים** מציין פעולת הוצאת שורש הרבוע השווה 500 אמה אורך ו- 500 אמה רוחב שטח הר הבית למקדש.

משנה מידות פ"ב מ"א

[א] הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון מיעוטו מן המערב מקום שהיה רוב מדרתו שם היה רוב תשמישו:

מפורש כי לימוד זה ע"פ יחזקאל מב,כ:

לְאַרְבַּע רֹחוֹת מְדָדוּ חֹמָה לּוֹ סָבִיב וְסָבִיב אַרְבַּע חֲמֵשׁ מְאוֹת וְרַחְבוֹ חֲמֵשׁ מְאוֹת לְהַבְדִּיל בֵּין הַקִּדְשׁ לְחָל:

פירוש הרא"ש במשנה הר הבית היה ת"ק אמה על ת"ק אמה... ורמז לת"ק (שמות תרומה כז,ח) **אַרְבַּע הַחֲצֵר מֵאָה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחִמְשִׁים** שאין תלמוד לומר **בְּחִמְשִׁים** מלמד שבחצר (טט - משמעו שחצר ה) משכן, אחד מחלק חמשים שבהר הבית. כיצד? חלוק ת"ק על ת"ק והרצועות נ' על נ' יהיו ק' רצועות של נ' על נ' הרי חצר המשכן אחד מחמשים מהר הבית:
 טט - משמעו אחרי חלוק שטח של 500 על 500 לרבעים של חמשים, יתקבלו מאה רבעים של חמשים על חמשים. נחבר שני רבעים ביחד ונקבל **אַרְבַּע הַחֲצֵר מֵאָה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים** שני רבעים אלו מהווים חלק אחד מחמשים מהר הבית

בעל הטורים **אַרְבַּע הַחֲצֵר מֵאָה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחִמְשִׁים**, פ'י כחלק אחד מחמשים שבהר הבית כדפי' לעיל. (שמות תרומה כז,ב), **וְיִקְחוּ-לִי תְרוּמָה...** עשו לי מקום מקדש אחד מחמשים שבהר הבית כמו תרומה שהוא אחד מחמשים שהרי הר הבית היה ת"ק על ת"ק ומקום החצר היה ק' על נ' שהוא אחד מנ' (טט=50) של ת"ק על ת"ק (500 על 500 אמה). ... **מֵאֵת כָּל עוֹלָה נ' הֵינּוּ** (טט - תרומה בעין) בינוני א' מנ'.

ידיעת מידות הר הבית מבוטא בתורה בפסוקים **במדבר בהעלתך, לבט - לב:**

ס [כט] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבֶב בֶּן-רְעֻוָּאל הַמִּדְיָנִי חֲתַן מִשֶּׁה נִסְעִים וְאֶחָנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֲתוּ אִתָּנוּ לְכֶם לְכָה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי-הוּא דְבַר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:
 [ל] וַיֹּאמֶר אֵלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלַדְתִּי אֵלֶיךָ:
 [לא] וַיֹּאמֶר אֵל-נָא תַעֲזֹב אֲתָנוּ כִּי עַל-כֵּן יִדְעֶת חֲתָנוּ בְּמִדְבַר וְהָיִית לָנוּ לְעֵינָיִם:

[לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ:
ספרי במדבר פיסקא פא

פא) [לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא, וכי מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקים את הארץ הניחו דושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה אמרו כל מי שיבנה בית הבחירה בחלקו יטול דושנה של יריחו נתנוהו ליונדב בן רכב חלק בראש וגו'
ספרי זוטא פרק י [לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא, הטוב זה בית המקדש שנא' **הָיָה הַטוֹב הַהוּא וְהִלְבֵּנוּ**: (דב' ואת' ג,כ) **אֲעַבְדָה-נָא וְאַרְאָה-אֶת-הָאָרֶץ הַטוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַנְּהַר הַהוּא הַטוֹב הַהוּא וְהִלְבֵּנוּ**:

סיכום התחלון ב-(שמות תרומה כז,ח) אַרְבַּע הַחֲצֵר - פרט קדמאה שטעמיו מונח תלישא-קטנה, כעין שתי תלישא-קטנה המציינים שני שיעורים, פרט אחד מתיחס לחצר המשכן, פרט אחד מתיחס לשטח הר הבית **וסיימנו ב-(במ' בהעי' י,כט,ב) [כט] לְחֹבֶב** - תלישא-גדולה, ענין של שיעור, המתברר בקרא **לְכָה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ** וכספרי וספרי זוטא על **[לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא**, הטוב זה בית המקדש שאורכו ורוחבו ת"ק אמה על ת"ק אמה וכמידותיו מידות דושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה.

בוה נבוא להבין דברי פירוש המיוחס לרש"י בפירושו למקרא **דברי הימים א כח,יט הַכָּל בְּכַתֵּב מִנְדָה הוּא עֲלֵי הַשִּׁבְלִים כָּל מְלֹאכֹת הַתְּבָנִית: פ** וזה לשון **פירוש המיוחס לרש"י** (יט) **הכל בכחב** - פתרון: **הכל בכחב** סדר לו, סכום משקל ומשקל של כל כלי וכלי, שמואל הרואה. **כל מלאכות התבנית - תבנית** הבית חכמני והשכילני, כמו **תבנית** אורך ורוחב וגובה. **והכל** דרש שמואל מן התורה ברוח הקודש, כמו ששינו (ראה משנה מידות ב,א), 'הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה'; דרש: **אַרְבַּע הַחֲצֵר מֵאָה בְּאֵמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחִמְשִׁים** (שמות תרומה כז,ח) - חמשים פעמים חמשים הם עשרים וחמש מאות; נראה לומר: חתכם לחמש רצועות להיות חמש מאות על חמש מאות. והוא מיוסד בסילוק 'קרוובץ' של שבת חנוכה, המתחיל 'מנשה את אפרים ואפרים את מנשה'. והכל דרש שמואל ברוח הקודש ולמד לדוד כן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחפץ פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; רבוי; **דקא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרוא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקא** – בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונת רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; **אזלא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מינוע); דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פא** – דרוש מהפסוק רציונו לנושא אחר בהלכה:

חישוב היחס בין רוחב קורה (קוטר) והיקיפה, קירוב לערך פאי Π

קירוב מתוך הפסוק **שמות תרומה כז,יח: אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בָּאֶמָה ... וְקָמָה אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בָּאֶמָה וְרַחְבּוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁוָר וְאֲדָנֶיהֶם נְחֹשֶׁת :**

בית הסאה המערבי של חצר המשכן הוא רבוע של חמשים אמה על חמשים אמה. ברבוע זה יש מעגל חסום שקוטרו חמשים אמה.² מוצעת הבנה לא שגרתית לטעמי המקרא של הפסוק. מונח תרסא (עיגול וקו מימין לשמאל) קדמא ואזלא מונח פסק מונח רביע. (מונח תרסא) – הנח מעגל חסום בתוך (מונח פסק מונח רביע) – חצי חצר משכן שהוא ריבוע כגון החצר המערבית ומידות מעגל זה ילכו (קדמא ואזלא) לפי השיעורים הכתובים בפסוק מאה באמה ועוד חמשים ועוד חמש ועוד היחס בין גימטריות **הַחֲצֵר** תרסא, וְקָמָה תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשובניים ביניהם.

קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי = 3.141592654 .

היקף המעגל החסום בקירוב פאי Π הנ"ל שוה $3.141592654 * 50 = 157.0796327 = 150 + 5 + 2.0796327$ אמה בקירוב. המספרים 100 ו-50 נמצאים בבירור בפסוק. 100 ו-50 הן מידות מרחק, רבי יוסי דורש מקומת קלע כי גם אורכה של יריעת קלע הוא חמש. לכן לפנינו שלש מידות אורך המצטרפות ביחד לחישוב היקף. את הקירוב לערך 2.0796 נחשב כך:

הַחֲצֵר תרסא, וְקָמָה תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשובניים ביניהם.

הַחֲצֵר ג' 303, וְקָמָה ג' 151, היחס ביניהם $303 / 151 = 2.006622517$

לפי חישוב זה היקף המעגל החסום שוה 157.006622517 אמה.

הקירוב לערך פאי Π יהושב ע"י היחס $157.006622517 / 50 = 3.14013245$

נשוה זאת לחישוב ערך פאי Π מים של שלמה, המיוחס לגר"א או לרב מונק.

מלכים א ז,כג: וַיַּעַשׂ אֶת-הַיָּם מוֹצָק עֵשֶׂר בָּאֶמָה מִשְׁפָּתוֹ עַד-שְׁפָתוֹ עֵזְלָו סָבִיב וְחֲמֵשׁ בָּאֶמָה קוֹמָתוֹ וְקוֹרָה וְקוֹ שְׁלֹשִׁים בָּאֶמָה יָסֵב אֹתוֹ סָבִיב :

חישוב ערך פאי Π מבוסס על היחס בין גימטריות קוה ו-קו $111 / 106 = 1.047169811$

מוכפל בערך 30 אמה היקף ים שלמה המוזכר בפסוק $31.41509434 = 30 * 1.047169811$

ומחולק בערך 10 אמה קוטר ים שלמה המוזכר בפסוק $3.141509434 = 31.41509434 / 10$

בחישוב לפי ים של שלמה השמטו וא"ו החיבור בקריא ובכתיב. אם הם נשארים אז הקירוב לערך פאי Π $3.133928571 =$

אם נשמט וא"ו החיבור מגימטרית מילת **וְקָמָה** (קָמָה = 6 – 151) נקבל יחס $303 / 145 = 2.089655172$

ואז קירוב לערך פאי Π $157.089655172 / 50 = 3.141793103$

אם נשמט ה"א הסוגרת מגימטרית מילת **וְקָמָה** (קָמָה = 5 – 151) נקבל יחס $303 / 146 = 2.075342466$

ואז קירוב לערך פאי Π $157.075342466 / 50 = 3.141506849$

נציג בטבלה קירובי ערך פאי Π בדרכי חישוב שונות:

תאור	קירוב לערך פאי Π
ים של שלמה עם וא"ו החיבור	3.133928571
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן עם וא"ו	3.14013245
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי ה"א	3.141506849
ים של שלמה בלי וא"ו החיבור	3.141509434
קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי	3.141592654
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי וא"ו	3.141793103
ערך פאי Π לפי היחס הידוע 22 / 7	3.142857143
ערך פאי Π מהקרא וְהַשְׁבִּיעַת תְּשֻׁמְטָנָה וְנִטְשָׁתָה	3.0864197

1.1.2 שיעור נפח מי מקוה במילת וְקָמָה

ב-**בבלי חגיגה יא א** ובעוד מקומות מובאת ברייתא המלמדת על שיעור מקוה ולשונה דתניא: (**ויקרא מצודע טו יג**) ורחץ (את בשרו) במים - במי מקוה. את כל בשרו - מים שכל גופו עולה בהן, וכמה הן - אמה על אמה ברום שלש אמות. ושיעורו חכמים: מי מקוה ארבעים סאה. רמז לכך נמצא בפסוק **שמות תרומה כז יח:**

מֵאָה בָּאֶמָה – קדמא אזלא, קדמא – מקדים קרא שהכתובים שלפניו ולאחריו זקוקים לו, ואחריו אזלא – הולך אחד מן המקראות הזקוק לו וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת המביא לגלוי שיעור מי מקוה. מצאנו בפסוק **אָרְךָ ו**- **וְרַחְבּוֹ הַחֲצֵר** שהוא שטח במישור, לענ"ד המלה וְקָמָה משמעותה גובה, ומאפשרת מעבר מתאור שטח לתאור נפח.

וְקָמָה – ג' אותיות מקוה"ה – קוה מ' – קווי מים של מ' (ג' ארבעים) יחידות נפח, וחז"ל אמרו כי גודל יחידת הנפח הוא סאה.

התיבות **מֵאָה בָּאֶמָה** והתיבות **וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת**, ע"פ טעם תביר בתבה וְקָמָה (המרמז על שבירה וחילוק) מרמזות לבצע חישוב בחכמת התשבורת (היינו חשבון) שבו נחלק מאה בחמש שתוצאתו עשרים. נכפיל נפח סאתיים (חצר המשכן היא מקום זריעה סאתיים שעורים) בעשרים נקבל ארבעים סאה. חצר המשכן מרמז ליחידת מדידת הנפח של מקוה שהיא סאה.³

² בקודת המפגש של אלכסוני הדופן התחזנה של ארון הברית, היתה מעל מרכז המעגל החסום בבית הסאה המערבי של חצר המשכן.

שימוש הלכתי למעגל זה נמצא במשנה **בבא בתרא פ"ב מ"ז ו-ל"א** מרחיקין את האילן 25 אמה וגו'

³ הערת הרב מאיר מאוזזו ה"ו אפשר לומר כי וְקָמָה ג' אותיות וק' ג' אותיות מ' סאה"ה = 106, אותיות וְקָמָה ר"ת מ'דת המים או המקוה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמתית – ההלים ק"ט, שם: המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **הצמית ההשערת**: **אתח, סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שששויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונת רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – הקוש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; **אזלא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – מלמד, רמז לכלל הפרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = תרשא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.2 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,א: וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע 6 של התוכן, הגבלות בתרומה..

לְאֹמֶר אף על פי שלא פירשו כאן מלה זאת, אפשר לפרש כי מלת **לְאֹמֶר** – היא נוטריקון לאו אמור הנתמך בטעם **לְאֹמֶר** – סלוק בתפקיד הגבלה, כגון ע"פ **[בבלי פסחים מב,א]** וכפי' **[רש"י שם]** אמור להן שיש איסור לאו בדברים. ואפשר להשתמש כפי' **[תורה תמימה (כה,ב) דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' - חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, ב- [ירושלמי תרומות פ"א,ה"א]** כי לא נראה שאפשר להסיק דרשה זאת מתוכן ומטעמי פסוק **(כה,ב)**

ראה **ויא"מ לאמר**,

שמות תרומה כה,ב: דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי:

שמות תרומה כז,ח: אַרְבֵּי הַחֲצֵר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרִחְבוֹ הַמְּשִׁים בְּהַמְּשִׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁעָר וְאַדְנֵיהֶם נִהְיֹת:

[בעל הטורים] אַרְבֵּי הַחֲצֵר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרִחְבוֹ הַמְּשִׁים וְקָמָה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁעָר וְאַדְנֵיהֶם נִהְיֹת **[שם' תר' כה,ב]** וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה... עשו לי מקום מקדש אחד מחמשים שבהר הבית כמו תרומה שהוא אחד מחמשים שהרי הר הבית היה ת"ק על ת"ק ומקום החצר היה ק' על ג' שהוא אחד מנ' של ת"ק על ת"ק... **(כה,ב)** **מֵאֵת כָּל** כל עולה ג' היינו (טט: בעין) בינוני א' מנ'. (1 מ-50)

שמות תרומה כה,ב: דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי:

[ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים: [ה] וערת אילים מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ו] שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הפקים: [ז] אבני-שהם ואבני מלאים לאפוד ולחשן: [ח] ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם: [ט] ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל-כליו וכן תעשו: ס

תורה תמימה (ב) דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' - חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו, ועובר כוכבים שתרם של ישראל אפילו ברשותו.

ר' שמואל בר נחמן שמע לכולהון מן הדא, **דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה** - פרט לעובר כוכבים,

מֵאֵת כָּל-אִישׁ - פרט לקטן, **אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ** - פרט לחרש ולשוטה, **[ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם** - פרט לתורם את שאינו שלו^(א) **[ירושלמי תרומות פ"א,ה"א]:**

[תורה תמימה הערה א)] ואע"פ דהאי קרא בתרומת המשכן כתיב, ילפינן מינה לתרומת כהנים ע"ש שנקראו ג"כ תרומה, ונ"מ בזה"ז לענין חלה שנקראת ג"כ תרומה (פ' שלח), ועי' ביו"ד סי' שכ"ח ס"א, ומ"ש פרט לעובר כוכבים, הנה באמת קיי"ל דגם עובר כוכבים שתרם תרומתו תרומה, אלא איירי כשתרם בשליחות ישראל, וטעם הדבר משום דכתיב בתרומה (פ' קרח) כן תרימו גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, ומה דיליף קטן מן איש ולא מן ידבנו לבו כמו חרש ושוטה משום דאין לו דעת, י"ל משום דיש קטנים שהגיעו לכלל דעת, כגון אלו שהגיעו לעונת נדרים שידעו לשם מי נדרו ונדברו, כמבואר בנדה מ"ה ב', מ"מ אתמעטו מן איש שלא יונח על פחות מ"ג שנה כמבואר לפנינו בפ' וישלח בפסוק ויקחו שמעון ולוי איש חרבו:

וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה - תנא ר"ח בשם רשב"ג, ג' תרומות נאמרו בפרשה זו, תרומת אדנים, תרומת שקלים, ותרומת המשכן. **דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה** - זו תרומת אדנים, **תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי** - זו תרומת שקלים, **[ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם** - זו תרומת המשכן^(ב) **[ירושלמי שקלים פ"א ה"א]:**

[תורה תמימה הערה ב)] ר"ל שלש פעמים נאמרה מלת תרומה, ויקחו לי תרומה, תקחו את תרומתי, וזאת התרומה, ולפי פשוטו הול"ל **וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ** [ג] **וְזֶהב וְכֶסֶף וגו'**, ולכן דריש שבא לרמז על ג' תרומות אלו, ומה שלא פירש כאן רק **תְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן** הוא משום דכוון הצווי בכאן לקחת מ-**כָּל-אִישׁ** ותרומה כזו הלכה לתרומת המשכן,

משא"כ תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו לגלגולת מבין עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ועיין בבבלי מגילה כ"ט ב' תנא רב יוסף, שלש תרומות הן, של מזבח למזבח, ושל אדנים לאדנים, ושל בדיק הבית לבדיק הבית, ופירש"י תרומת אדנים היתה לאדנים ותרומת מזבח למזבח לקנות מצור לכל השנה דכתיב בזה לכפר על נפשתיכם. ונראה דמקור אחד לשתי הדרשות רק שבאו בשנוי לשון, רק מה שקורא בירושלמי תרומת שקלים קורא בבבלי תרומת מזבח, **וְתְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן** היינו תרומת בדיק הבית. ומה שכתב כאן רש"י ויקחו לי תרומה - לי לשמי, עיין מש"כ בסמוך בפסוק ח' אות ח' וצרף לכאן:

דְבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – פשטא מונח זקף-קטן, שתי דרשות (א) מי תרומתו תרומה, (ב) צווי לגזברים שיקחו התרומה לשם ה'

אֶל-בְּנֵי – מקף בתפקיד רב-מצב (א) התורמים (ב) הגזברים

וַיִּקְחוּ-לִי – ע"פ **[ליקוטי שיחות חט"ו האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן עמ' 287]** **וַיִּקְחוּ-לִי** – טפחא בתפקיד שנוי משמעות,

שהגזברים יקחו לשם ה' בשני דברים עליהם מרמז טעם מקף בתפקיד רב-מצב, כדי שנכסי האדם ויקדשו ויחשבו כנכסי שמים, צריך שני דברים (ט: א) להעבירם מרשות הדיוט (טט: ב) להקדישם לנכסי שמים. והכוונה לשמה אינה דין בנותן התרומה, כי אם בלקיחת הגזבר, וכלשון הכתוב **וַיִּקְחוּ-לִי** (ולא "ויתנו לי") והיינו שהגזבר צריך לכוון לקחת מהנותן לשמה.

מֵאֵת כָּל-אִישׁ – המלים מיעטו מי שאינו איש, היינו קטן, **תורה תמימה** פ' כי תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו לגלגולת מבין עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ואף על פי שהכתוב ב-**(כה,ב)** **וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה** – מתפרש זו תרומת אדנים שהיא לזכרים בני עשרים ומעלה, וסמוך אליו נאמר **מֵאֵת כָּל-אִישׁ** ואחריו מוזכר **תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי** - זו תרומת שקלים, שגם היא לזכרים בני עשרים ומעלה, בכל זאת **מֵאֵת כָּל-אִישׁ** – מהפך פשטא, מוציא כתוב זה מפשוטו וממקומו בין תרומת אדנים ובין תרומת שקלים וקושרו אל: **(כה,ב)** **וְזֶהב וְכֶסֶף וגו' וזאת התרומה** **תְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן** היינו תרומת בדיק הבית ללמד שלתרומת המשכן מתרבים והזכרים בני 13 – 20 והנשים מבנות 12 !

ולכן יובן **כָּל-אִישׁ** – מקף בתפקיד רב-מצב של המשתתפים בתרומות (א) לתרומת המשכן נקבות מבני 12 שנה, וזכרים מבני 13 שנה (ב) לתרומת אדנים ולתרומת שקלים זכרים מבני 20 שנה.

אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ - פרט לחרש ולשוטה, מונח מונח זקף-קטן, ז"ק בתפקיד שניים אלו חרש ושוטה אין במ דעת ולכן גם לא דעת לנדבת לב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמתית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **הצמית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך** – פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דקא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא טגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונת רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גריש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלול ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל: **תלישא-קטנה** = **תרשא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פז** – דרוש מהפסוק רציונו לנשוא אחר בהלכה:

[ג] וזאת התרימה אשר תקחו מאתם – אתנה, מגביל ללמד על אחד מהחמישה שלא יתרום – פרט לתורם את שאינו שלו⁸
[ירושלמי תרומות פ"א ה"א]:

שמות תרומה כה, ג: וזאת התרימה אשר תקחו מאתם זקב ונסף ונחשת:

רש"י (ג-ד) **זקב ונסף ונחשת [ד] ותכלת** – כולם באו בנדבה, איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבא בשוה מחצית השקל לכל אחד (ראה שמ' ל"ג), ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר "וכסף פקודי העדה מאת ככר. בקע לגלגלת" (שמ' לח, כה-כו), ושאר כסף הבא שם בנדבה, עשאוהו לכלי שרת.
וזהו – פשטא – בתפקיד של ערך **אחד** ללמד כי תרומת המשכן היא יחודית, שבה התנדבו כל צרכי בדק הבית – בנין המשכן. בתרומות אחרות שוקלים שקלי כסף.

שמות תרומה כה, ג – ה:

[ג] וזאת התרימה אשר תקחו מאתם זקב ונסף ונחשת: [ד] ותכלת וארנמן ותולעת שני ושש ועזים:
[ה] וערת אילים מאדמים וערת תחשים ועצי שטים:
[ה] וערת – קדמא, ענין של קדימה

בדרך דרש מפרש **כלי יקר** כי כשם שקדם מתן שקלי ישראל לשקלי המן להעביר הגזרה, כך גם מתן חמרי בנין המשכן **זקב ונסף ונחשת**: ... **וערת אילים מאדמים** מקדים וממתיק בהתאמה את גלויות בבל, פרס, יון ואדום

שמות תרומה כה, ח – ט:

[ח] ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם:

[ט] ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל-כלייו וכן תעשו: ס

רש"י. **(ח) ועשו לי מקדש** – **ועשו** לשמי בית קדושה. **(ט) ככל אשר אני מראה אותך** כאן **את תבנית המשכן** – המקרא הזה מחובר לשל מעלה הימנו **ועשו לי מקדש** (לעיל, ח) **ככל אשר אני מראה אותך**. ... **וכן תעשו** – לדורות **(בבלי סנה' טז, ב, שביעות יד)**; אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו כלי בית עולמים, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אילו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימנו, לא היה לו לכתוב: **וכן תעשו**, אלא 'כן תעשו' (חסר ו"ו החיבור), והיה מדבר על עשיית אהל מועד וכליו.

ככל אשר אני מראה אותך – רביע מהפך פשטא מונח זקף-קטן, כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, **את תבנית המשכן** – יתיב מונח זקף-קטן. בסה"כ פעמיים זקף בין שני קיסרים (כאן סלוק מפסוק קודם ואתנה בפסוק זה). תבנית זאת בתפקיד דבר החוזר וקורה מתואמת עם פי **רש"י** **וכן תעשו** – לדורות **(בבלי סנה' טז, ב, שביעות יד)**; אם יאבד אחד מן הכלים **אין כשתעשו** כלי בית עולמים, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אילו תעשו אותם.

את – יתיב בתפקיד בדיוק כך, מרמז אל העתקה ממידות המשכן ומכליו אל מידות המקדש ואל כליו.
וכן – טפחא, ללא מרכא מימינה מרבה ללא הגבלה ללמד על עשייה דומה לדורות **תעשו** – סלוק, מגביל שלא ישנו בדורות הבאים.

כאשר שלמה המלך בנה את בית המקדש נפח הקודש הכיל שמונה נפחי משכן (ארבעים אמה אורך, עשרים אמה רוחב, שלושים אמה גובה). נפח קדש הקדשים הכיל שנים ושתי שליש נפחי משכן ובקירוב שלושה נפחי משכן (לדיעה אחת עשרים אמה אורך, רוחב, גובה). סה"כ שמונה ועוד שלושה נפחי משכן הם **אחד** עשר נפחי משכן אחד כנגד נפח המשכן ועוד עשרה נפחים. לכן שלמה עשה עוד עשר מנורות ועוד עשר שולחנות. **בבלי מנחות צח, ב** ... תנו רבנן: עשרה שולחנות עשה שלמה המלך, שנאמר: **(דברי הימים ב ד, ח) וַיַּעַשׂ שְׁלֹחַנֹת עֶשְׂרֵה וַיַּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאל**, ואם תאמר: חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח? אם כן מצינו ששולחן בדרום, והתורה אמרה: **(שמ' תר' מו, א) וַיִּשְׁלַחֵן תַּתָּן עַל-צֵלַע צְפוֹן**: ! אלא של משה באמצע, חמשה מימינו וחמשה משמאלו. תנו רבנן: עשר מנורות עשה שלמה, שנאמר **(דברי הימים ב ד, ז) וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזָּהָב עֶשְׂרֵה כְּמִשְׁפָּטָם וַיַּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְּׂמֹאל**:
דברי הימים ב ד, ז, ח: [ז] וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזָּהָב עֶשְׂרֵה כְּמִשְׁפָּטָם וַיַּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשׁ מִיָּמִין וְחֲמִשׁ מִשְּׂמֹאל: ס
[ח] וַיַּעַשׂ שְׁלֹחַנֹת עֶשְׂרֵה וַיַּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיָּמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְּׂמֹאל וַיַּעַשׂ מְזֻרְקֵי זָהָב מֵאָה: ס

מראה אותך את תבנית המשכן מפי הרב אוסטרי בשם הרב סורוצקין זצ"ל

תרומת המשכן למטרות א' הקמה ב' תחזוקה:

אפשר שפעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים – וכן בחלק מן הכלים של המשכן מבטאים:

א' – הקמה העמדה, אחדות
ב' – שריית השכינה, הנבואה, רוח הקדש על האחדות המוקמת היא תחזוקתה ההדדית. השכינה שרויה במעשי ידיהם.
ג' – לעתיד לבוא, יחזור כך בנין משכן, ימי מילואים תחזוקה.

שמות תרומה כה, כ:

והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על-הכפפת ופניהם איש אל-אחיו אל-הכפפת והיו פני הכרבים:

הכרבים – תרשא, בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה, ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פני הכרובים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנית – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **תמצית ההשערות: אהנת, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קרסרים ותפקידם) – להגביל; מונח – רבוי; **מקצף פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא = מאריך**, רבוי; **דקא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא = טרפא** – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקפ** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק I** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונת רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – הוקש; השלישית: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא = גרש = גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל: **תלישא-קטנה = תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה = תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

לטובת הבנת הנושא ויצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 שמות תרומה כה,ה

שמות תרומה כו,ה:

חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת

וחמשים ללאת תעשה בקצה היריעה אשר במחפרת השנית

מקבילת הללאת אשה אל-אחתה:

רש"י שמות כו,ה מקבילות הללאת אשה אל אחותה, שמור שתעשה הללאת במדה אחת מכוונות הברלתן זו מזו וכמדתן ביריעה זו כן יהא בחברתה שתפורש חוברת אצל חוברת יהיו הללאת של יריעה זו מכוונות כנגד לולאת של זו וזהו לשון מקבילות זו כנגד של זו תרגומו של כנגד לקבל, היריעות ארכן כ"ח ורחבן ארבע וכשחבר חמש יריעות יחד נמצא רחבן כ' וכן החוברת השנית, **והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב שנא' עשרים קרשים לפאת נגב תימנה וכן לצפון וכל קרש אמה וחצי האמה הרי שלשים מן המזרח למערב רוחב המשכן מן הצפון לדרום עשר אמות שנאמר ולירכתי המשכן ימה וגו' ושני קרשים למקצעות הרי עשר ובמקומם אפרשם למקראות הללו,**

נותן היריעות ארכן לרחבו של משכן עשר אמות אמצעיות לגג חלל רוחב המשכן ואמה מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביים אמה נשתיירו י"ו אמה ח' לצפון וח' לדרום מכסות קומות הקרשים שגבהן עשר נמצאו שתי אמות התחתונות מגולות, **רחבן של יריעות ארבעים אמה כשהן מחוברות עשרים אמה לחוברת**

שלשים מהן לגג חלל המשכן לארכו

ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב ואמה לכסות עובי העמודים שבמזרח שלא היו קרשים במזרח אלא ד' (ברש"י ישן חמשה) עמודים שהמסך פרוש ותלוי בוין שבהן כמין וילון

נשתיירו ח' אמות התלויין על אחורי המשכן שבמערב ושתי אמות התחתונות מגולות, **זו מצאתי בברייתא דמסכת מדות,**

אבל במסכת (שבת פ' הזורק) אין היריעות מכסות את עמודי המזרח וט' אמות תלויות אחורי המשכן והכתוב בפרשה זו (שמות תרומה

כו,ג) מסייענו ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים - זרקא מונח סגול

ואם כדברי הברייתא הזאת (במסכת מדות) נמצאת פרוכת משוכה מן הקרסים ולמערב אמה:

וזקוני שמות כו,ה מקבילות הללאת פרש"י והכתוב מסייעני דכתיב ונתת את הפרוכת תחת הקרסים, ואם כדברי ברייתא זו נמצאת

פרוכת משוכה מן הקרסים אמה. יש מיישבין הברייתא אחר הפסוק ואומרים שעמודי הפרוכת קבועים באמת העשרים, והפרכת תלויה ופרוסה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח, הרי שהפרכת נתונה תחת הקרסים, ולדברי מסכת שבת אם העמודים באמת הכ' הפרוכת תלויה בהם מהם ולפנים כלפי מערב, ואם הם באמת הכ"א הפרוכת תלויה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח:

(שמות תרומה כו,ה) חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת – זרקא מונח סגול ובמקביל לו מקום הפרוכת

(שמות תרומה כו,ג) ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים – זרקא מונח סגול

טט – לפי **ברייתא דמסכת מדות**, עמודי הפרוכת נמצאים בקדש בין אמה יט ואמה כ מפתח המשכן במזרח. הקרסים נמצאים מעל האמה התשע עשרה של הקדש. אבל אם הקרשים במערב משופעים אז יריעות המשכן יכולות לכסות גם את עמודי הכניסה במזרח וגם החיבור יכול להיות באמה היט. לפי **מסכת שבת (פ' הזורק)** עמודי הפרוכת בין הקדש ובין קה"ק עומדים בקדש חלל מאמה יט ועד אמה כ, וווי הפרוכת נמצאים במערב העמודים, ומעליהם קרסי החיבור של היריעות המשכן **(שמות תרומה כו,ג) ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים** וזה יהיה מתואם עם **(במדבר נשא ד,יט) ולא-יבאו לראות כבלע את-הקדש ונתו:** שאהרן כהנא רבא, בניו ומשה או פנחס הגביהו הפרוכת מווייה על העמודים וכיסו ארון הקדש, או הגביהו הכסוי ותלו על העמודים, מבלי לעבור בין העמודים אם הפרוכת היתה תלויה במזרח העמודים.

תבנית זרקא סגול מוסיפה או גורעת מהענין על הענין. אפשר שזה תומך בפל' **רש"י** ממסכת שבת ומברייתא במסכת מדות, שלענ"ד מהן עולה שכל האמה בין האמה הי"ט במשכן ובין האמה הכ' עשויה להקרא תחת הקרסים.

מכאן יתכן שלמדו שמואל הנביא ודוד המלך בבית ראשון שאמה טרקסין תיחשב כתחת הקרסים (נניח ע"פ פר' תרומה, הופעה ראשונה של התבנית) וכל האמה לא הייתה ממנין אורך הבית.

ובבית שני יתכן שלמדו אנשי כנסת הגדולה שהמרחק בין שתי הפרוכות יהיה אמה ויחשב כתחת הקרסים (נניח ע"פ פר' ויקהל, הופעה שניה של התבנית).

בבלי יומא דף נב,א טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ מתקיף לה רבינא מ"ט
בבלי יומא דף נב,א ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו ולא ידעין אמה טרקסין אי מהני
בבלי יומא דף נב,א אחת עשרה כותל ההיכל שש וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין וכ' אמה
בבלי יומא דף נב,א במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי
בבלי בבא בתרא ג,א אי הוי פותיא חמשא קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה
בבלי בבא בתרא דף ג,א אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי ומנלן דהוה גבוה טפי
מסכת מידות דף לז,א והאולם אחד עשר כותל ההיכל-שש ותוכו ארבעים אמה (1)אמה טרקסין

הגמרא בבלי בבא בתרא ג,א קיר רגיל עוביו 5 טפחים. עובי זה תומך בקיר ארבע אמות גובה. קיר 6 טפחים (אמה) יכול לתמוך בקיר גובה 30 אמה (שע"פ בבא בתרא צח,ב – גובה הדביר היה 20 אמה מעל כנפי המלאכים). עובי אמה לחומת טרקסין הבנויה מאבנים והגבוהה 30 אמה אכן דק מכדי שקיר כזה יעמוד ומציעה הסבר שעל דרך הטבע שהקירות והגג והמעזיבה שעליו סייעו ביציבות חומת אמה טרקסין – כעין תחת הקרסים. כמובן שהגמרא יודעת שהכל בדרך נס כי בבית המקדש היה גלוי ייחוד קודשא ושכינתיה ותבנית הטעמים זרקא מונח סגול מצביעה על רוח הקדש, רוח גבורה שבה עמדה אמה טרקסין תחת הקרסים המסמלים חיבור כמו מנוף שבו עליונים נושאים התחתונים בבחינת נראים נושאים והם נישאים.

(שמות תרומה כו,ה) מקבילת הללאת – פשטא מונח זקא-קטן במלה אחת – כעין מדה ריבה וריבה את הכל. נאמר באחד חלל על הכל.

הכתיב הללאת בלשון יחיד, הקרי בלשון רבים. כאילו דבר בזוג לולאות אחד – אשה אל אחותה – וריבה לכל הללואות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טווד"כ) כי במצוותך האמתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **תפיצת ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קסרים ותפקידם) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – ב"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מנת רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – הקיש; השלישית: **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = גריש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל: **תלישא-קטנה** = תרשא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פא** – דרוש מהפסוק רעיו לנשוא אחר בהלכה:

שמות תרומה כו,כד: ויהי תאמם מלמטה

ויהיו תמיים על-ראשו אל-הטבעת האחת בן יהנה לשניהם לשני המקצעת יהיו:

רש"י (כד) ויהיו - כל הקרשים תואמים זה לזה מלמטה שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ביניהם להרחיקם זו מזו. זהו שפרשתי (לעיל יז) שיהיו צירי הידות חרוצים מצדיהן, שיהא רוחב הקרש בולט לצדיו חוץ ליד הקרש לכסות את שפת האדן, וכן הקרש שאצלו, ונמצאו תואמים זה לזה. וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעביו כנגד חרוץ של צד קרש הצפוני והדרומי, כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם: **ויהיו תמיים** - כמו תואמים:

למאן דאמר שהקרשים היו משופעים בצדם החיצוני, ולתוס' בבלי שבת מחצי גובהם ומעלה (כך שהבריח התיכון מוסתר), במבט מצד רוחבם היו נראים כטרפז ישר זוית. אבל למשל הקרש הפינתי (צפון מערב) היה בעל שני שפועים. השיפוע ממערב למזרח הסתיים במרחק אצבע מהקיר המזרחי הישר. כל קרשי צפון הסתיים שיפועם במרחק אצבע מקיר דרום. לכן גם השיפוע מצפון לדרום של הקרש הפינתי הסתיים במרחק של חצי אמה (= 3 טפח = 12 אצבע) ועוד אצבע (סה"כ 13 אצבע) מהקיר הדרומי הישר. בראש הקרש התקבל מלבן שאורכו 13 אצבעות מצפון לדרום (12 אצבע = חצי אמה) היו בקדש הקדשים) ורוחבו אצבע ממערב למזרח. אפשר כי הכתוב **ויהיו** – רביע בא ללמד כי כל קרש פינתי נראה כעין פירמידה קטומה בעלת שני שיפועים המרומוזים בטעם זקף-קטן במלת **על-ראשו**, והשיפועים עצמם מרומוזים כמצוייר בטעם מהפך במלת **ויהיו**, והסתיים היינו **תמיים** בתיבה של 13 * 1 אצבע, המתואר בטעם פשטא במלת **תמיים** בתפקיד של אחד.

מבנה כזה איפשר להרכיב בראש קרש צפון מערב **אל-הטבעת האחת** שקישרה אותו אל קרש שדרומה לו (אך לא לקשרו לקרש שממזרח לו).

שמות תרומה כו,כו: [כז] ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע-המשפן האחד:

[כז] וחמשה בריחם לקרשי צלע-המשפן השנית וחמשה בריחם לקרשי צלע המשפן לירכתים ימה:

[כח] ונתתיהם התיכון בתוך הקרשים מברח מן-הקצה אל-הקצה:

(כז,כז) חמשה – זקף-גדול, כפי' **רש"י (כו) חמשה לקרשי צלע-המשפן** - אלו חמשה (הבריחים לכל כותל משכן, אחרי שהכניסו אותם) שלשה הן, אלא שהבריח העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות, זה מבריה עד חצי הכותל וזה מבריה עד חצי הכותל, זה נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס בטבעת מצד זה, עד שמגיעין זה לזה, נמצאו שעליון ותחתון שנים שהן ארבע, אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומבריה מקצה הכותל ועד קצהו, שנאמר (פסוק כח) **ונתתיהם התיכון וגו' מברח מן-הקצה אל-הקצה**,

(כז,כז) וחמשה בריחם לקרשי צלע המשפן – רביע ... זקף-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, ופירושו אינו רק לכותל המערבי של המשכן אלא לכל הכתלים, ללמד (א) **המשפן** – זקף-קטן בתפקיד שתי טבעות לכל קרש, אחת להחזיק קנה חלול (רש"י כט) הוא צינור צפוי לבריה העליון ואחת להחזיק צינור צפוי לבריה התחתון כהמשך **רש"י (כו) שהעליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש, משולשים בתוך עשר אמות של גובה הקרש, חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה**,

וחמשה בריחם - מונה רביע, מיקום כל בריח הוא ברבע אורך הקרש, ברבע אורך הקרש טבעת לבריה חיצון, בחצי אורך הקרש ממוקם הבריח התיכון שהוא פנימי, עוד רבע קרש טבעת לבריה חיצון שני, כהמשך **רש"י (כו) וכל חלק הוא רביע אורך הקרש, ושני חלקים בין טבעת לטבעת, כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות זו כנגד זו. אבל לבריה התיכון אין טבעות, אלא הקרשים נקובין בעוביין והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה, וזהו שנאמר בתוך הקרשים. הבריחים העליונים והתחתונים שבצפון ושברום אורך כל אחת חמישה עשר אמה, ובתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כז,כח) מן-הקצה אל-הקצה**, מן המזרח ועד המערב, וחמשה בריחים שבמערב אורך העליונים והתחתונים שש אמות והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים, כך היא מפורשת במלאכת המשכן (פרק א):**

(כז,כח) מברח – זקף-גדול, מחולק לשלושה חלקים כפי' **רש"י (כו) שבצפון ושברום ... בתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כז,כח) מן-הקצה אל-הקצה**, מן המזרח ועד המערב, ... שבמערב ... והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים וגו'.**

שמות תרומה כו,לא – לב: [לא] ועשית פרכת תכלת וארנמן ותולעת שני ושש משור מעשה חשב ועשה אתה פרכים: [לב] ונתתה אתה על-ארבעה עמודי שטים מצפים זהב וזיהם זהב על-ארבעה אדני-כסף:

(כז,לא) ועשית פרכת – מונה רביע, הפרוכת הייתה רבוע, 'אמה על 'א אמה, מפרידה לגמרי בין הקדש לקדש הקדשים, כפי' **רש"י (לב) ארבעה עמודי שטים** - תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, והפרכת ארכה עשר אמות לרחבו של משכן, ורחבה עשר אמות כגבהן של קרשים.

ההפרדה המלאה היא בקצת דמיון למה שפי' **רש"י (לא) פרכת**. לשון מחיצה הוא, ובלשון חכמים **פרגוד** דבר המבדיל בין המלך ובין העם.

רש"י (לב) ארבעה עמודי שטים - תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, וגו' **ונתתה אתה** - מונה רביע, אפשר שבדרך הטבע ארבע אונקליות, אחת לכל עמוד, לא יפיקו לשאת פרוכת כבדה מאד, לכן אפשר שתבנית הטעמים רומזת שבכל אחד מארבעה העמודים היו אונקליות אחדות. אבל אפשר כי **ונתתה אתה** – מונה רביע, אפשר מרמז להרכבת הפרוכת ולהסרתה בידי ארבעה כהנים בלבד (במדבר נשא ד,יט).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התעש"ט; **הפצית ההשערות**, **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – הקיש; השלישית: **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = **גריש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **טרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

1.4 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,ג – טו: [יג] וְעִשִׂיתָ בְדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפִּיתָ אֹתָם זָהָב:

[יד] וְהִבַּאתְךָ אֶת-הַבְּדִים בְּשִׁבְעַת עַל צִלְעַת הָאָרֶץ לְשֵׂאת אֶת-הָאָרֶץ בָּהֶם: [טו] בְּשִׁבְעַת הָאָרֶץ יִהְיוּ הַבְּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ:

(כה,ג) וְצִפִּיתָ אֹתָם – מרכא טפחא, יתור לרבות עבוויי זהב טבעתיים בצפוי הבדים, בסמוך למקום הטבעות שעל צלעות הארון. כאשר מביאים את הבדים בתוך טבעות הזהב (כה,ד), בגלל העובי הנ"ל יש לדחוף בכוח, זהב הטבעות מתרחב והמוט עובר. אחר-כך כנראה גורמים לטבעת להתכווץ והעבויים מונעים מן המוט להחליק החוצה (כה,ט) (ע"פ הרב שטרומ מאורות הדף יומא דף ע – פא, התשס"ו). **(כה,ט) לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ** – מן הארון ע"י ההגבלה של העבויים הנ"ל, אבל יכולים לנוע בתוך טבעות הארון וזה מאפשר שיתקיים וְאֶצִּירְכֶם הַבְּדִים.

מִמֶּנּוּ – סלוק, הגבלה שמן הארון לא סרים, אבל ממקומם בטבעות סרים כדי לבלוט על הפרוכת שבין קדש הקדשים ובין הקדש, כנאמר ב- **(דברי הימים ב ה,ט)**: **וְאֶצִּירְכֶם הַבְּדִים וְיִרְאוּ רָאשֵׁי הַבְּדִים מִן-הָאָרֶץ עַל-פְּנֵי הַדָּבָר וְלֹא יִרְאוּ הַמוֹצָה וְהֵי-יָשֻׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה:** **וְאֶצִּירְכֶם הַבְּדִים** – זרקא סגול, כעין מוסיף מן הענין על הענין, שהבדים הוזהו קדימה עד למקום העבויים הנ"ל, ולא סרו מן הארון.

שמות תרומה כה,כ: וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְנָפַיִם לְמַעַל הַסְּכָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת וַיִּבְנֶיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו אֶל-הַכַּפְּרֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים:

הַכְּרָבִים – טרסא, בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פני הכרובים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א.

שמות תרומה כה,כב: וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם

וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפְּרֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים אֲשֶׁר עַל-אָרֶץ הָעֵדֻת

אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַנֶּה אוֹתָךְ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: פ

וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין

במדבר רבה (וילנא) פרשה יב א"ר אבא בר כהנא כתיב **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם** וגו' ללמדך שאפי' מה שאחורי הכפורת אינו פנוי מן השכינה,

במדבר רבה (וילנא) פרשה יד אל אהל מועד לדבר אתו למה נאמר לפי שהוא אומר וידבר ה' אליו מאהל מועד שומע אני מאהל מועד ממש ת"ל **(שם תר' כה,כב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפְּרֹת** וגו' אי אפשר לומר מאהל מועד שהרי כבר נאמר מעל הכפרת ואי אפשר לומר מעל הכפרת שהרי כבר נאמר מאהל מועד באיזה צד נתקיימו שני כתובים הללו זו מדה בתורה ב' כתובים זה כנגד זה והרי הם סותרים זה ע"י זה יתקיימו במקומן עד שיבא כתוב אחר ויכריע ביניהן מה ת"ל ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו מגיד הכתוב שהיה נכנס משה ועומד באהל וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרובים והוא שומע את הקול מדבר אליו מבפנים,

טט – שני כתובים המכחישים זה את זה ובא הכתוב השלישי ומכריע ביניהם. **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם** – מונח זרקא סגול, מונח מרמז על מספר דרשות בתבנית זרקא סגול. (א) **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם** מונח זרקא סגול מוסיף על מקום השכינה באהל מועד מבין הכרובים לכל אהל מועד וכולל מאחרי הכפורת. (ב) מוסיף על מקום המועד, שאינו ליד ארון הקדש בקדש הקדשים אלא מגיד הכתוב שהיה נכנס משה **וְעוֹמֵד בָּאֵהָל וְקוֹל יוֹרֵד מִן הַשָּׁמַיִם כְּמִין סִילוֹן שֶׁל אֵשׁ לְבִין שְׁנֵי הַכְּרֻבִים** והוא שומע את הקול מדבר אליו מבפנים מבין שני הכרובים וזה מקום המועד מצד השמים, מצד משה מקום המועד אינו ליד ארון הקדש בקדש הקדשים, אלא בקדש באהל מועד. (ג) **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם** – מונח זרקא סגול – מוסיף נבואה למשה כמו שהיה בהר סיני. שזה עשוי להלמד בתבנית דומה ממקומות אחרים כגון: **(במדבר נשא ז,טט) וּבָבֵא מֹשֶׁה אֶל-אֱהֱל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ ... (במדבר בהע' יא,ז) וַיְנַדְּרֵי וַדַּבַּרְתִּי עִמָּךְ שֵׁם**

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פיסקא ב - כי תשא

א' לו הקב"ה, משה לא כשאתה סבור, אלא עשרים קרש בצפון ועשרים קרש בדרום שמונה במערב ואני יורד ומצמצם שכניתי ביניכם למטן, דכתי' **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם**

ש"ת ציץ אליעזר חלק יד סימן סב

והשם יתעלה הוא אמר למשה על הסדר ההוא והקדים עשיית הארון וכליו לכל, כי הנכבד שבכל המעשה ההוא היה הארון מפני לוחות העדות והתורה הנתונה בו, וגם הכפורת והכרובים שעליו ששם כבוד השכינה שורה כמו שאמר **וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפְּרֹת מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים**, והוא היה העיקר, וכל שאר הענינים היו תפלים, לכך היה צריך להקדימו בצווי הראשון, ועל אותו הסדר ששמעו משה רבינו הוא שסדרו לבצלאל,

אפשר להוסיף עוד דרך

רש"י וְנוֹעַדְתִּי. כשאקבע מועד לך לדבר עמך **אותו מקום אקבע** למועד שאבא שם לדבר אליך.

• טט - ע"פ **רש"י** התוספת על **שֵׁם** משמעה קביעות מקום הדבור בלי לפרש שוב תמידות מקום הדבור ואולי גם הוספת השפע הנבואי. דומה לנאמר בתבנית טעמים זרקא סגול **במדבר בהעלותך ...** ע"פ דרשות הר"ן תמידות השפע הנבואי אל משה, היינו תוספת השפעה.

• **וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ** - קדמא ואזלא – סדר קדימות, ארון העדות והכפורת הוא היה העיקר לשמיעת הדיבור וכל שאר הענינים תפלים לו

מַעַל הַכַּפְּרֹת – מונח רביע **מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרָבִים** – פשטא מונח זקף-קטן

אֲשֶׁר עַל-אָרֶץ הָעֵדֻת – טפחא מונח אתנה, רבוי אחר רבוי המצמצם אל ארון העדות שבקה"ק.

• טט - תבנית הרישא זרקא סגול המלמדת על הקביעות ותבנית התיכונה כלל ופרט המלמדת על מקום הישמע דבור ה', יוצרות ביחד כעין בנין אב לענין הכתוב בסיפא **אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֲצַנֶּה אוֹתָךְ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל**: מונח דרגא תביר טפחא מרכא סלוק

• מונח מרמז לכעין שתי סדרות של דרגא תביר טפחא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התע"ט; **הפצת התשערת**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ופסוקים) – להגביל; מונח – רבוי; **מחקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט; לא ממש; **טפחא** = טרףא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יותר לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא גורל** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונת רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – הוקש; השלישית: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גריש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיונו לנושא אחר בהלכה:

- אפשר כי סדרה אחת של דרגא תביר טפחא מרמז לקבוצת פרטים קשורים שעל כל אחד חל תוכן **אַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – מרכא סלוק, אלו הצווים אל-בני ישראל,
- אלא שידוע שחלק מדברי ה' נועד למשה בלבד ולא העבר ממנו **אַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** – לכן אפשר כי הסדרה השניה דרגא תביר טפחא מרמזת לדברי ה' שנועדו למשה רבינו בלבד.
- מונח דרגא תביר טפחא ירמז אל "וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרובים" ומצמצם מאד כדי שמשה רבינו יהיה שומע את הקול מדבר אליו מבפנים
- מונח דרגא תביר טפחא ירמזו אל פעמיים סדר הצווים למשה ועל אותו הסדר ששמעו משה רבינו הוא שסדרו לבצאל,

שמות תרומה כה,כה: וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח סָבִיב
וְעִשִׂיתָ זֶר-זָהָב לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב:

בבלי סוכה ה,א אלא כפורת טפח מנלן? – דתני רבי חנינא: כל הכלים שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן ומדת רחבן ומדת קומתן. כפורת מדת ארכה ומדת רחבה נתנה, מדת קומתה לא נתנה. צא ולמד מפחות שבכלים, שנאמר (שמות כה,כה) **וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח סָבִיב**, מה להלן טפח – אף כאן טפח.

תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק א דף ב טור ד /ה"א רבי זעירא בעי מניין לכפורת שהוא טפח תנא רבי חניניה בר שמואל כל הכלים שהיו במקדש נתנה התורה מידת ארכו ורוחבו ונתנה שיעור שיעור קומתן חוץ מן הכפורת שנתנה התורה מידת אורכה ורחבה ולא נתנה שיעור קומת' תלמידיה מכלי קטן שבמקדש **וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח סָבִיב** מה כאן טפח אף כאן טפח או אינו אלא **וְעִשִׂיתָ זֶר-זָהָב לְמִסְגֶּרֶתוֹ סָבִיב** מה כאן כל שהוא אף כאן כל שהוא

בבלי מנחות צו, ב ... והאיכא מסגרתו! כמאן דאמר מסגרתו למטה היתה. ולמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה, פרקודי הוה מפרקדא, ולחם בגויה דשלחן הוה יתיב; כדתניא, ר' יוסי אומר: לא היה שם סניפין, אלא מסגרתו של שלחן מעמדת את הלחם, אמרו לו: מסגרתו למטה היתה. אמר ר' יוחנן: לדברי האומר מסגרתו למטה היתה, טבלא המתהפכת טמאה; לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה, טבלא המתהפכת תיביעי לך.

רש"י בבלי מנחות צו,ב והאיכא מסגרתו – דגובה טפח דכי מסדר לחם עלה הווי ט"ז טפחים.
למטה היתה – ד' דפין רחבין טפח קבועים על צידיהן ולא על רחבן כגובה ד' רגליו של שלחן לד' רוחות והיה דף השלחן העליון מונח על אותן דפין כעין כסוי כשרוצה נוטלו משם שלא היה קבוע עליהם.
פרקודי מפרקדא – כעין פרקדן שלא היתה זקופה בשוה אלא משופעת ונוטה כלפי חוץ ואין הלחם סדור עליה.
כדתניא – דאיכא למאן דאמר דמסגרתו למטה היתה קבוע ברגלים אבל דף העליון היה חלוק משני צידין ואין לו בית קיבול.
טבלא המתהפכת – שיכולים להשתמש בצד זה כמו בצד זה שחלקה היא משני צדדיה.

וְעִשִׂיתָ – קדמא מלמד ממסגרת השולחן הנמנה בסוף הכלים על כפורת ארון הקדש הקודמת לו.
לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים קשורים שלא ממש חל עליהם **סָבִיב** – אתנה, **רש"י** (כה) **מסגרת** – כתרומה: "גדנפא". נחלקו חכמי ישראל בדבר (מנחות צו,ב); יש אומרים: למעלה היתה סביב לשלחן, כמין לבזובין שבשפת שלחן שרים, ויש אומרים: למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ודף השלחן שוכב על אותה **מסגרת. ועשית זר זהב למסגרתו** – הוא "זר" האמור למעלה (לעיל,כד), ופירש לך כאן שעל המסגרת היתה.
תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"א הלכה ו

ארבע סניפין של זהב דומין לדרקנין היו שם שבהן היו סומכין את החלה מפני שדומות לספינה כדי שלא תהא רוקדת ר' יוסי אומר לא היו שם סניפין אלא גובה היה לשולחן טפח שני ועשית לו מסגרת טופח סביב אמרו לו והלא אין מסגרת אלא מן הרגלים:
פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) שמות פרק כה
כה) וְעִשִׂיתָ לָּו מִסְגֶּרֶת טָפַח. מסגרתו למעלה היתה, כדברי ר' יהודה:

טט – למאן דאמר כי המסגרת למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ולכן אינה סביב מלא כי הרגלים בפנינות. למאן דאמר מסגרת למעלה מפרש רש"י **במנחות צו,ב** דף העליון היה חלוק משני צידין ואין לו בית קיבול. אז גם אין המסגרת סביב!!! ואפשר עוד לומר כי לטבלת השולחן היתה מוצמדת מתחתיה מסגרת שהשאירה מקום בכל פינה לרגלי השולחן, כך שכאשר הניחו הטבלה על הרגלים לא היה לה אפשרות לזוז (ראה אוצר מפרשי התלמוד סוכה ה) והיא עשויה להיקרא מסגרת מלמעלה. בנוסף היתה מוכרחה להיות מסגרת בין הרגלים למטה מהמסגרת הצמודה לשולחן או במקביל לה כששתיהן בחצי עובי הרגליים כי רק כך עמדו הרגליים שלא מוצמדים לטבלה. מסגרת הרגליים עשויה להיקרא מסגרת מלמטה. מבנה כזה גם נתן חוזק לרגליים בהם היו קבועות טבעות למוטות נשיאת השולחן. שתי המסגרות לא היו סביב מושלם כי הניחו מקום לרגלים בפנינות.

שמות תרומה כז,ט: לְכֹל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן בְּכֹל עֲבֹדָתוֹ וְכֹל יְתֻדָּתוֹ וְכֹל יְתֻדַת הַחֹצֵר נְחֹשֶׁת: ס
הַמִּשְׁכָּן – זקף-קטן בתפקיד שתיים כפ' **רש"י** (ט) **לְכֹל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן** – שהיו צריכין לו (טט – א) להקמתו (טט – א) ולהורדתו, כגון מקבות לתקוע יתדות ועמודים. ולא כלי עבודות המשכן.

רש"י (ט) ... **יְתֻדַת** – כמין נגרי נחשת עשויין ליריעות האהל ולקלעי החצר, קשורים במיתריהם סביב סביב בשפוליהן, כדי שלא תהא הרוח מגביהתן. ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח. (תרי"ק): ואומר אני, ששמן מוכיח עליהן שהן תקועין בארץ, ולכך נקראין 'יתדות', ומקרא מסייעני: "אוהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח" (יש' לג,כ).

וְכֹל-יְתֻדָּתוֹ – מקף בתפקיד רב-מצב, עבור יריעות האהל מועד ומכאן לכל אהל, הנלמד מפירוש רש"י ל- **וְכֹל-יְתֻדַת** – מקף בתפקיד רב-מצב, עבור קלעי החצר ומכאן לכל מחיצה: (טט – א) ואיני יודע אם תוחבן בארץ, (טט – א) או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח.

והתוצאה ההלכתית נלמדת ב-**נקודות משיחות הקדש, לקוטי שיחות ו' האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן זצ"ל** עמ' 166 ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, (רש"י (כז,ט)) לספק זה יש גם נפקא מינה להלכה. דהנה, מלאכת בנין אסורה בשבת מן התורה רק בבנין של קבע. ומאחר שכל הלאכות שבת נלמדות ממלאכת המשכן, נקבע הגדר של 'בנין קבע' על פי בנין המשכן. ולפי זה: (טט – א) לפי הצד הראשון, האסור של בניית אהל בשבת מן התורה חל דוקא על בניית אהל באופן של 'תחובין'; (טט – ב) ואילו לפי הצד השני, די בכך שהאהל חזק ואינו מתנענע ברוח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) ל" כי במצוותך האמיתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **הפצות ההשערות: אנתה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – ה'קיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גריש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל: תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פז – דרוש מהפסוק רעיו לנזשא אחר בהלכה:

1.5 שמות תרומה כה,א (התשע"ה)

שמות תרומה כה,ב:

והיו הכרבים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו אֶל-הַכַּפְּרֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים:

וְהָיוּ הַכְּרָבִים – מונח תרסא, כעין שני טעמי תרסא, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** ... וכתוב (שמ' תר'כ,ג) **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת**. קרייה רחמנא סככה למעלה מעשרה.

(א) תרסא בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של **פְּנֵי הַכְּרָבִים**. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א, ראה **בבלי סוכה ה,ב** שבו פסוק זה מלמד שיעור טפח של גובה כפורת ומזה לר' מאיר גובה ארון העדות עשרה טפח. היות ושכינה לא ירדה מתחת לגובה הכפורת מזה למדו שברשות הרבים מעל עשרה טפחים הוא מקום פטור.

(ב) תרסא בתפקיד שיעור גובה של עשרה טפחים בין קצות כנפי הכרובים למעלה ובין הכפורת שעליה עמדו הכרובים, ומהמלים **סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם** למדו לגובה הנמוך ביותר של סוכה של עשר טפח. **בבלי סוכה ה,ב** מסיקה ע"י השוואה לגובה קצות כנפי הכרובים שעשה שלמה המלך בבית ראשון ושהם היו בשליש גובה הבית, לכן גם במשכן קצוות כנפי הכרובים היו בגובה שליש המשכן. המשכן גובהו 10 אמה = 60 טפח, שליש מזה עשרים טפח, והיות וקודם נדרש כי גובה ארון וכפורת עשרה טפח, לכן נותר עוד עשרה טפח לשליש גובה המשכן. וע"פ תבנית הטעמים המקור למעשה שלמה הוא כאן. יש להעיר שיש דעה שקדש הקדשים גובהו 20 עשרים אמה ולא שלושים, ואז להסביר כי כרובי שלמה הם בשליש גובה הקדש ולא קדש הקדשים. לפי הדעה של עשרים אמה, הבית הראשון היה קצת פחות מאחד עשרה נפחי משכן, ולכן שלמה הוסיף עשר מנורות ועשרה שולחנות.

סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות (א) **לְמַעַל סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת** – רביע ... זקא-קטן בתפקיד כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, שסיכוך הסוכה יהיה בגובה שהוא למעלה מעשרה טפחים.

(ב) ללמד שבמקדש בברכת כהנים כפי הכהנים יהיו למעלה מראשיהם. קישור הפסוק לברכת כהנים נמצא בין היתר ב-**פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת תרומה פ"ה, סימן כ** **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל**. הכרובים האלה יהיו פורשים כנפים למעלה, ולא של בית עולמים, כי הכרובים שעשה שלמה היו פורשים כנפים מקיר הדביר לקיר הדביר, שנאמר כנף הכרוב האחד נוגע בקיר מזה, ואלו הכרובים: **סַכְכֵּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**. כגון כפי הכהנים בשעה שעולין לברך את ישראל: **אֶל-הַכַּפְּרֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים**. שלא יחזירו פניהם זה מזה: **אִישׁ אֶל-אָחִיו**. להראות לישראל חיבה יתירה שהקב"ה חיבבם:

כנפי הכרובים שהיו שעל ארון הברית היו מעל ראשיהם ואפשר כי פסיקת ה-**רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ד, ה"ט** קשורה לכך בפסוק: כיצד ברכת כהנים במקדש, הכהנים עולין לדוכן אחר שישלימו הכהנים עבודת תמיד של שחר, **וּמַגְבִּיהֵן יְדֵיהֶם לְמַעַל עַל גְּבֵי רֹאשֵׁיהֶן** ואצבעותיהן פשוטות, חוץ מכהן גדול שאין מגביה ידיו למעלה מן הציון, ... **בית יוסף אורח חיים סימן קכח** ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהן. משנה סוטה (לח). במדינה כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהם ובמקדש על גבי ראשיהם ופירש רש"י טעמא מפני שבמקדש מברכין את העם בשם המפורש ושכינה למעלה מקשרי אצבעותיהם (טט - כעין שכינה מעל כנפי הכרובים):

דברי הימים ב ג,י: וַיַּעַשׂ בְּבֵית-קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים כְּרֹבָיִם שְׁנַיִם מַעֲשָׂה צִעְצְעִים וַיִּצְפוּ אֹתָם זָהָב: דברי הימים ב ג,יג: כַּנְפֵי הַכְּרֹבָיִם הָאֵלֶּה פְּרָשִׁים אֲמֹת עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל-רִגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לַבַּיִת: ס

בבלי בבא בתרא צט,א ... רבי יוחנן ור' אלעזר, חד אמר: (שמ' תר'כ,ג) **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**, וחד אמר: (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לַבַּיִת** (בכרובים שעשה שלמה בבית ראשון). ולמ"ד **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**, (איך ירש) הא כתיב: (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לַבַּיִת**! לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. ולמ"ד (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לַבַּיִת**, הא כתיב: (שמ' תר' כה,ג) **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**! דמצדדי אצדודי; דתניא, אונקלוס הגר אמר: כרובים (דב'י ב ג,יג) **מַעֲשָׂה צִעְצְעִים** הן, ומצדודים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו.

ולמ"ד **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**, (איך ירש) הא כתיב: (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לַבַּיִת**!

וּפְנֵיהֶם – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה **אִישׁ אֶל-אָחִיו**

אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב (א) בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (ב) בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום

אֶל-אָחִיו – אתנח מגביל הכתוב **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו** למצב (א) ואז **וּפְנֵיהֶם** – טפחא כפותחת טפח להתאפיין (כאן להוות יחידה אחת) עם הכתוב אחריה **אִישׁ אֶל-אָחִיו** ועל כך כתב **דף על הדף** ס"ת **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו** שלו"ם, שכשאחד מדבר עם השני בא שלום, והוא אחד משמותיו של הקב"ה כמו שאחז"ל (שבת י"ב)

וּפְנֵיהֶם – טפחא כטעם מפסיק, מתאים למצב (ב) שאז (דב'י ב ג,יג) **וּפְנֵיהֶם לַבַּיִת רש"ב"ם** ... וכשאין עושין הופכין פניהם לבית דרך נס.

ולמ"ד (דב'י ב ג,יג) **פְּנֵיהֶם לַבַּיִת**, הא כתיב: (שמ' תר' כה,ג) **וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו**!

אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב של דמצדדי אצדודי; (א) קצת פונים זה לזה (ב) קצת פונים אל הבית

וע"פ **רבינו גרשום בבא בתרא צט,א** מסתכל ולא מסתכל ... דמצדדי אצדודי. שהיו פונים זה לזה ולא כל כך כי אם כתלמיד הנפטר מרבו שחוזר לאחוריו ומסתכל ולא מסתכלו כל כך:

אֶל-הַכַּפְּרֹת – קדמא זקא-קטן במלים מחוברות במקף, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, גם יכול להיות בתפקיד מידה י"ב של ר' ישמעאל ... דבר הלמד מסופו. כגון ללמוד מ-**פְּנֵי הַכְּרָבִים** שעליהם יש הלכה למשה מסיני ששיעורם טפח, לעובי (גובה) הכפורת שיהיה טפח אחרי שירקעו ממנה את הכרובים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד"כ) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשע"ט; **תפנית ההשערות**, **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מחקר פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבו**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – ב"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרעא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצו פסוק – הקיש; השלישיה; **קדמא** = סדר קדימות; **אזלא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט; **דרוש בפסוק** כפינו חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

יהונו – בהוויתם, תכונתם המוקדמת היא **אל-הכפפרת יהונו פני הכרבים** – להראות כי בשורש עם ישראל עושים רצונו של מקום, בלשון בעל התניא אהבה מסותרת לדבוק בה'.

יהונו – טפחא, כמשנה משמעות, לומר שזה נגד הוויתם שיהיו פני הכרובים פונים אל הבית מפני שאין ישראל עושים רצונו של מקום נגד הוויתם ולעתידי לבוא יתגלה דבקות מלאה בה' ולא רק באהבה מסותרת.

פני הכרבים – מרכא סלוק, רבוי והגבלה. רבוי ללמד על חיות המרכבה, מקור אפשרי לכרובים שעשה שלמה המלך, הגבלה שרק כרובי ארון הברית וכרובי שלמה הם כעין הכרובים של המרכבה, אבל לא עושים כרובים אחרים לקיים (**שמ' יתרו כג**) **לא-יהנה לך אלהים אחרים על-פני**; (לא לעשות כעין חיות המרכבה) וכן (**שמ' ית' כג**) **לא תעשונו אתי אלהי כסף ואלהי זָבָב לא תעשו לָכֶם: רש"י** (כ) **לא תעשונו אתי** – **לא תעשונו** דמות שמשי המשמשין לפני במרום **אלהי כסף** (ראה מכיל' יתרו בחדש י'). **אתי אלהי כסף** – בא להזהיר על הכרובים שאתה עושה לעמוד **אתי**, שלא יהיו של **כסף**, שאם שניתם לעשותם של כסף הרי הם לפני כאלהות (ראה שם). **ואלהי זָבָב** – בא להזהיר שלא יוסיף על שָׁנִים, שאם עשית ארבעה, הרי הם לפני כאלהי זָבָב (ראה שם). **לא תעשו לָכֶם** – שלא תאמרו: הריני עושה כרובים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כדרך שאני עושה בבית עולמים, לכך נאמר: **לא תעשו לָכֶם** (ראה שם).

האם יש קשר בין כרובי ארון הברית ובין אריות מגולפים על ארון הקודש או רקומים על הפרוכת בבית הכנסת (מקום תפילה) **דף על הדף בבלי בבא בתרא צ"א**, ... בשו"ת משיב דברים להגאון ר"ג ליטש - רזונבויז זצ"ל (יו"ד סי' קה) כותב: ע"ד שאלתו בענין האריות שעומדים בבית הכנסת לנוי ולהדר, ומעמדם בזה האופן הלוחות עומדים ממעל לארון הקודש וסביב להם חונים שתי האריות, בפניהם אל הבית ואחוריהם אל הלוחות, ... וראיתי בספר מחנה חיים ח"ב יו"ד סי' כ"ט שחפש ומצא איהו טעם להעמדת האריות וכתב שם שהם סימן לכרובים שצויה הקדוש ברוך הוא להעמיד אצל הארון שבו הלוחות ושיהי' **פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה** עפ"י הטעם **הרבינו בחיי** בשם **הרמב"ם בפ' תרומה** דזה מראה על אמונת הנבואה שהיא עיקר ויסוד לתוה"ק תורה מן השמים, והוא א' (עיקר שש) מ"ג עקרים. ולפי"ז אם המה רומזים על הכרובים בודאי צריך שיהי' העמדתן כ-**פני הכרבים** שהי' **פניהם איש אל-אחיו** ובהאי הנשאל הי' צריך אולי להפכם ממה שהם עכשיו עומדים ופשוט.

אבל לדעתי בכונן לא העמידו הרבנים כשהי' בונים הביהכנס' הנהו אריות איש אל אחיו אלא שינו להפוך להראות כי אין האריות רמז אל הכרובים.

אל-הכפפרת יהונו פני הכרבים – סלוק בתפקיד הגבלה, בצויו ה' רק במשכן ובמקדש עשו כרובים שבהוויתם פונים זה לזה להראות חיבת ישראל למקום. כדי להדגיש שאין האריות מייצגים הכרובים, עושים אותם בפניהם אל הבית ואחוריהם אל הלוחות.

תיקוני זוהר תקונא שבעין דף קכח עמוד א (תה"ז) סימן צח) צט) לפי החלוקה של **תה"ז מעלות הסולם, הרב ברנדווין יהודה צבי** (הסברים בעזרת (א) **מתוק מדבש** (ב) **מעלות הסולם, הרב ברנדווין יהודה צבי** (אוצר החכמה ע' רעא), **צט**) ... (**שמ' תר' כה**) **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה סְכָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכְּפָרֶת** דא כפורתא דעינא (זו כפורת העין שהוא כנגד מידת) היסוד שהוא שביעי לבינה, לכן כולל שבעה גלדי (קרומי) העיני). **תלת גווינין דעינא** (לעין שלושה צבעים) **אינון** (שהם: לבן סוד השם) **אהי"ה** (שבכח, ירוק סוד השם) **יהו"ה** (שבתפארת, תכלת סוד השם) **אדנ"י** (שבמלכות והם סוד) **כלל ופרט וכלל ואינון** (וג' שמות אלו הם כנגד (א) **יתודא** (טט) – ע"ג מעלות הסולם, אפשר בתפילה או מצווה שאומרים לשם יחוד ... (ב) **ברכה** (טט) – אפשר בתפילה שהיא במקום עבודת קרבת או מצווה שאומרים ברוך אתה) (ג) **קדושה** (בתפילה אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך) (אוצר גי' הרי"ר פאלוך זצ"ל ר"ת יב"ק) וסימן (**תהלים כג**); **י'עגנו ב'יום-ק'ראנו** (להורות מי שיגרום למעלה יחוד ברכה קדושה, יענו אותו מן השמים) (טט – שיקבלו תפילתו, ע"פ 'דרשות תהלים' אימתי **תה' קמה יח**) **קְרֹב ה' לְכָל-קְרָאיו ומקבל תפילתם? לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בְּאֵמֶת**: – שנהררים במדת האמת וגו'. הובא (**שמ' בשלח יג**) **וַיִּחַנּוּ בְּאֵמֶת** – אותיות אמ"ת)) **דהכי סליק חושבן תלת שמהן אלין כחושבן יב"ק**. (ועתה מפרשים כי) **אהי"ה** (סוד) **כתר** (שכולל כל הספירות תחתיו והוא) **עלאה** (עליון מכולם והוא שורש גוון הלבן שבעין שהוא כותר ומקף כל גוויני העיני), **יהו"ה** (הוא סוד) **עמודא דאמצעייתא** (תפארת שבעמוד האמצעי שהוא המדינה) **האמצע** בין הספירות והיינו שאוחז מן הכתר ועד המלכות שהוא שורש גוון ירוק שבעין, כגון האמצעי שבעין), **אדנ"י** (הוא סוד) **שכינתא** **תתאה** (השיבה התחתונה שהיא שורש גוון תכלת של העין וכוללת כל ספירות הציולות). ... (רמ"ק, הגר"א, כ"מ))

כיצד (**שמ' תר' כה**) **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה** מלמד על כלל פרט וכלל? (לפי ההסבר על תיקון ע' זה לא המידה מ"ג מידות בעלת ההגדרה, אלא אם נאמר כי הכלל בתראה המשפיע לבי"ע, וע"י היחוד, הברכה והקדושה שישאל עושים מלמטה וזה ממשיך ברכה לעליונים).

פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים – קדמא ואזלא, מלמד בכעין כלל ופרט וכלל על סדר היכללות והשתלשלות מסוים. **לְמַעַלָּה** – רביע, רמז לשמות ה' בעלי ארבע אותיות, רמז לארבע כנפיים בסה"כ לשני כרובים, וב-**תקוני זוהר תיקון ע' (סעיף צח)** לפי החלוקה של **מעלות הסולם** נאמר כנפי העין ושני כרובי העין הם כנגד ארבע כנפיים לכל חיה, ובאלו ארבעה גוויני העין מאירות ארבע אותיות הו"ה, ובארבע כנפי העין מאיר שם אדנ"י, זה הוא (**קהלת ה**), **כִּי גָבַהּ מַעַל גָּבַהּ שְׁמֹר וּגְבָהִים עֲלֵיהֶם**: אלין אינון יהו"ה אהי"ה אבא ואימא.

וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים – גי' ר"ת ו' ה' פ' כ' עולה יא"ק (אוצר הגי' הרי"ר פאלוך זצ"ל ר"ת ארץ ישראל קדושה) עם הכולל של הגי' עולה יב"ק ר"ת **י'עגנו ב'יום-ק'ראנו** (**תהלים כג**) **ה' הוֹשִׁיעָה הַמַּלְאָךְ יַעֲגֵנוּ בְּיוֹם-קְרָאנוּ**: (פ) ע"פ אוצר הרי"ר פאלוך זצ"ל גי' ר"ת (**תהלים כג**) **יַעֲגֵה ה' בְּיוֹם צָרָה** עולה יב"ק

וְהָיוּ הַכְּרָבִים – ר"ת ו"ה כמו ר"ת (בר' א, א) ו'את הארץ, רמז לשפע היורד ל-ארץ ישראל קדושה (לע"ל יא"ק) וממנה מתפשט לכל הבריאה שהיא חומר והנקראת ארץ. אפשר קשר לשם אדנ"י שבמלכות המקבל כל ההארות וההשפעות העליונות כדי להשפיע להתחתונים. **רמב"ן שמות פכה** ... תוכל לדעת כי ראוי להם שיהיו **פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה**, (טעם רביע מרמז) כי הם (כעין נושאים) כסא עליון (שהוא כעין ארבע צדיים) וסוככים על העדות שהיא מכתב אלהים (להלן לב, טז). וזה טעם ולתבנית המרכבה, כי הכרובים שראה יחזקאל עושים הכבוד תבנית לכרובים שהם כבוד ותפארת, והכרובים אשר במשכן ובמקדש תבנית להן, (במראה מרכבה שניה, שראה יחזקאל, היו חיות בעלות ארבע כנפיים) **רבינו בחיי שמות פרק כה** ... ועוד אפשר לפרש כי הארון ירמוז לגן, ושני לוחות שבו, הלוח האחד יש מצות שכליות, והלוח השני מצות גופניות, כנגד עץ החיים ועץ הדעת, וכפרת רמז לערבות, הוא הרקיע העליון הזך המכסה כל שאר רקיעים, והכרובים שעל הכפורת רמז למלאכים שלמעלה מערבות שהנבואה יוצאה מביניהם לכל שאר הנביאים, **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה**, לקבל שפע מאת הבורא יתברך שנבואתו של משה בלא אמצעי ובא לו הדבור ממנו לבין שני הכרובים.

וְהָיוּ הַכְּרָבִים – תרסא בתפקיד מחיצת מקור הנבואה, קדמא ואזלא של **פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים** מלמדת על סדר ירידת הנבואה לשאר הנביאים **לְמַעַלָּה** – ממלאכים שלמעלה מרקיע ערבות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כ"י במצוותך האמנית – תהלים קי"ט: שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים (פסוקים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-ב"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אזולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזולא – מלמד, רמז לכלול ופרט, רבוי מיטע) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.6 שמות תרומה כה,א (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,א: ונתת את-הכפֿרת על-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ:

על פסוק (שמ' תר' כה,א) יש דעות אחדות מה מלמדנו. כמסקנה מהן בשילוב תבניות טעמי המקרא מוצע לומר (א) הוא המשך מהפסוק הקודם ולהלן יוסבר הדבר; ומלמד על הבנת דבר ה' בנבואה ובחכמת התורה (ב) הוא משל בארץ המלמד על הנמשל בשמים; ובטוי למאמר [מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא] א"ר שמואל בשעה שברא הב"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים..

עתה נבוא לפרט את התמצית הנ"ל:

(א) ממשיך מהפסוק הקודם שעסק רק בכפורת ומלמד על השילוב בין הארון בין הכפורת ובין העדות (לוחות הברית השניות, וגם הראשונות (למאן דאמר שגם הם נתנו בו) וספר התורה שכתב משה רבנו בשנה הארבעים ליציאת מצרים, פרשת וילך. דעה אחת עוסקת בתכלית הרוחנית של הכפורת הארון והעדות.

וְנָתַתְּ אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַל-הָאָרֶן – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא הכפורת הארון והעדות. שעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין, או שכולם מצטרפים לענין אחד. מוצע שיש ללמוד בין לרש"י האומר שהכפורת והארון כלים נפרדים, ובין לרמב"ן האומר שהכפורת והארון הם כלי אחד, הענין הוא, שרק כאשר שלושה הדברים נמצאים ביחד מושגת התכלית שלהם. והתכלית (ע"פ רבינו בחיי וספורנו ב- (שמ' תר' כה,ב)) היא קבלת נבואה מה' ע"י הנביאים והכהן גדול, ו- [ספורנו] ב- (שמ' תר' כה,ב) הביא שהתכלית להביט אל האלהים כנאמר ב- (ירמיהו ט,ג) **הַשִּׁפְלָה יִדְרֹעַ אוֹתִי**, היינו ע"י חכמת התורה שהיא העדות הנתונה בארון. ובין דברי [ספורנו] נאמר כי כדי להגיע להבנת דבר ה' בשכל האנושי צריך ללמוד כללים המופשטים מחומר "להשכיל ולדעת את בוראו כפי האפשר, וזה יעשה בהביט נפלאות מתורתו המורות במופת פלאות מעשיו ודרכי טובו. כי אמנם מהות הדבר וצורתו תִּדְרֹעַ לנו מצד פעולותיו, וזה יקרה לשכל האנושי כשישכיל ממצייאות הכוורא יתברך את האפשר אצלר,

וממשיך [ספורנו] ב- (שמ' תר' כה,א) **וְנָתַתְּ אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַל-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ:** כי אמנם הבטת השכל והמצאתו הכללים והפשיטו אותם מחומר, וכן קבלתו כשיקבלם לעשותם קנין, הנה כל זה יעלה לו באמצעות העיון וההכנות המעשיות. אם כן יושג כל זה בהביט אל העדות אשר בארון אשר עליו הכפורת, כי אמנם בעדות שהם הדברות נמצאים כללי החלק העיוני והמעשי. ובוה יעד:

מלבי"ם שמות רמזי המשכן ... ואמר שנית (שמ' תר' כה,א) ונתת את-הכפֿרת על-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת

שתחלה אמר זה להורות איך ישפיעו למוד התורה ע"י המקבלים אותה שיביאו את הברים בטבעות היינו שיראו וישמעו ויקבלו דברי ה' ויכינו א"ע אליה ועי"כ יהיו למודי ה' וה' יקבע תורתו בלבם ויתן את העדות אל הארון, ופה באר ההשפעה הבאה מלמעלה שע"י שיאירו המאורות העליונים השמש והירח ויגיהו אורם אל הכפורת יתן את העדות, ומפרש שזה יהיה ע"י שאועד (שמ' תר' כה,ב) **לְךָ שֵׁם וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ וכו'**,

(שמ' תר' כה,א) **וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת** – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (אתנה סלוק), דבר החוזר וקורה, הקש. ע"פ רמב"ן ארון העדות עם הכפורת והכרוכים שעליה הם בעולם הזה כעין ההתגלות הרוחנית של המרכבה האלקית הנקרא גם כסא הכבוד המשך בכרוכים פורשי כנפיים. הקב"ה צמצם עצמו בה וירד בה על הר סיני וממנה דבר אל משה ובני ישראל במתן תורה. גלוי השכינה באהל מועד, ואחר-כך במקדש לכהן גדול בכל יום כפורים בקדש הקדשים הם המשך גלוי שכינה בהר סיני, המשך החוזר וקורה בכל יום כפורים. יתכן שגלוי שכינה זה נמצא במקדש כל השנה אלא שביום הכפורים זהו גלוי יותר נעלה. הנביא יחזקאל ראה בנבואתו כעין מעשה מרכבה שירד והתגלה על הר סיני.

(א) ה' בצמצום עד אין סוף ירד במרכבה האלקית הרוחנית, כסא הכבוד על הארץ בהר סיני, כפי רמב"ן (שמ' תר' כה,א) **וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ:** כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אֶנְעֵד לך שם ואשכך שכינתי עליהם, ... בעבור שהוא על אֶרֶץ הַעֲדוֹת. והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל,

(ב) והכרוכים אשר במשכן ובמקדש – (הם) תבנית הכרוכים שראה יחזקאל נושאים הכבוד - תבנית לכרוכים (העליונים) שהם כבוד ותפארת, (ג) הגעת הנבואה למשה במשכן כמו שהיה בהר סיני,

רמב"ן (שמ' תר' כה,א) וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת - לא ידעתי למה נכלל, שהרי כבר אמור (שמ' תר' כה,ב) **וְנָתַתְּ אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַל-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה** (שמ' תר' כה,ב) **וְנָתַתְּ אֶת-הָאָרֶן אֶת-הַעֲדוֹת**? ויש לומר שבה ללמד, שבעודו ארון, בלא כפרת, יתן תחלה העדות לתוכו, ואחר כך יתן הכפרת עליו; וכן מצינו כשהקים המשכן, נאמר (שמ' פק' מ,ב) **וַיָּתֵן אֶת-הַעֲדוֹת אֶל-הָאָרֶן**, אחר כך (שם) **וַיָּתֵן אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַל-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה**: לשון רבנו שלמה. ואם היה זה צוואה, משמעו יותר, שאחר שיתן הכפרת על-הָאָרֶן כאשר אמר, יתן בארון אֶת-הַעֲדוֹת; כי 'ארון' יקרא גם בהיות הכפרת עליו. ועוד יש לשאול גם כן, למה החזיר: (שמ' תר' כה,ב) **אֲשֶׁר עַל-אָרֶן הַעֲדוֹת**? כי

בידוע כי הכרוכים הם על ארון העדות, ומה צורך לפרש עוד, כיון שאמר: (שמ' תר' כה,ב) **מַעַל הַכֹּפֶרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכֹּרֶכִים**? אבל פירושו: כי בעבור שצוה בכרוכים והיותם (שמ' תר' כה,ב) **פָּרְשֵׁי כְנָפִים לְמַעְלָה**, ולא אמר למה יעשם כלל ומה ישמשו במשכן, ולמה יהיו בענין הזה, לכך אמר עתה: (שמ' תר' כה,א) **וְנָתַתְּ אֶת-הַכֹּפֶרֶת עַם כְּרוּבֵי** - שהכל דבר אחד - על-הָאָרֶן מִלְמַעְלָה, כי (שמ' תר' כה,א) **וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת אֲשֶׁר אֶתָּן אֵלֶיךָ:** כדי שיהיה לי כסא כבוד, כי אני אֶנְעֵד לך שם ואשכך שכינתי עליהם, (שמ' תר' כה,ב) **וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מַעַל הַכֹּפֶרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַכֹּרֶכִים**, בעבור שהוא על אֶרֶץ הַעֲדוֹת. והנה הוא כמרכבה אשר ראה יחזקאל, שאמר (ח' יב) **וַיֵּאֱמֶר הַמַּלְאָךְ יְהוֹשֻׁעַ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל**

בְּנֵי וְאֲדַע כִּי כְרוּבִים הֵמָּה: - ולכן נקרא (ש"א ד,ד) "יושב הכרוכים" - כי היו פורשי כנפים להורות שהם המרכבה, נושאי הכבוד, וכמו שנאמר (דוד' א,כח) "ולתבנית המרכבה הכרוכים זהב לפורשים וסוככים על ארון ברית ה'; כאשר הזכרתי (שמ' כה, פתיחה). ועל דעת רבותינו **תנינא גיב, הם צורות אדם, מלשון ארמית, שתאמר לעלם: 'רביא'; והחזיר בשם הזה הכ"ף שורש, כי כן השם: 'כנערים', להורות על ענינם. ואם תחשוב עוד למה היו 'פניהם איש אל אחיו' לעיל, ולמה היו 'מקשה' לעיל, תוכל לדעת כי ראוי להם שיהיו 'פורשי כנפים למעלה' לעיל, כי הם כסא עליון, וסוככים על העדות שהיא 'מכתב אלהים' (שמ' לב,טז). וזה טעם 'ולתבנית המרכבה' (דוד' א,כח), כי הכרוכים שראה יחזקאל נושאים הכבוד - תבנית לכרוכים (העליונים) שהם כבוד ותפארת; והכרוכים אשר במשכן ובמקדש - תבנית להם, (קהלת ה,ז) **כִּי גִבַּה מַעַל גִּבַּה שְׁמֵר וְגִבַּהִים עֲלֵיהֶם:** וזה טעם 'ואדע' (ח' יב) - שראה באחד וידע באחד, ולפיכך אמר "המה" (שם); והמשכיל יבין.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם; שמוע המקרא אבעל-פה, תשע"ט; **הפצת התשע"ט**; **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים פסקים) – להגביל; מונח – רבוי; **מקף** פשטא – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבוי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא** מש; **טפחא** = טרוא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא** טפחא – קב ששויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מינת רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – הקיש; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אזלא** = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **זף** – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה:

יהושע ג,יא: הנה ארון הברית אדון פל-הארץ עבר לפניכם בירדן:
מדרש נתחומא (ורשא) פרשת ויקהל סימן ז ... ולא תאמר שצמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו בתוך המשכן אלא אף בתוך הארון שעשה בצלאל צמצם שכינתו שנאמר **(יהושע ג,יא) הנה ארון הברית אדון פל-הארץ** זה הקדוש ברוך הוא שהיה בתוכו, **אוצר המדרשים (איינושטיין) תמורה עמוד 582 ...** אלא הקדוש ברוך הוא אדון לכל דבר שנאמר **(יהושע ג,יא) ארון הברית אדון פל-הארץ**, הרי המקום נקרא אדון לארון.

ילקוט שמעוני תורה פרשת בהעלותך רמז תשכט
... ויהי בנסוע הארון [י, לה]. מה עסקו של ארון הזה. אלא שהיו לוחות הברית נתונות בתוכו והשכינה דרה בתוכו, שכן הוא אומר **(יהושע ג,יא) הנה ארון הברית אדון פל-הארץ וגו'**, וכן הוא אומר **(דב וילך לא,ג) ה' אלוקיך הוא עבר לפניך**, **(דב וילך לא,ג) ה' אלוקיך הוא עבר לפניך** וירשעם יהושע הוא עבר לפניך פאשר דגר ה': בספר שמואל א' עם ישראל מיחס לארון הברית כח א-לקי שיצילם במערכה נגד פלשתים.
(שמ"א ד) ג) ויבא העם אל-המחנה ויאמרו זקני ישראל למה נגפנו ה' היום לפני פלשתים נקחה אלינו משלה את-ארון ברית ה' ויבא בקרבנו וישענו מפר איבינו: (ד) וישלח העם שלה וישאז משם את ארון ברית ה' צבאות ישב הפריים וישם שני בני-עלי עם-ארון ברית האלהים לפני ופינחס: (ה) ויהי כבוא ארון ברית ה' אל-המחנה וירעו כל-ישראל תרועה גדולה ויהם הארץ:
הפלשתים מתיחסים לארון הברית כא-לקות. (ו) וישמעו פלשתים את-קול התרועה ויאמרו מה קול התרועה הגדולה הזאת בְּמַחֲנֵה הַעֲבָרִים בְּיַד אֲרוֹן ה' בָּא אֶל-הַמַּחֲנֶה: (ז) ויראו הפלשתים כי אמרו בא אלהים אל-המחנה ויאמרו אוי לנו כי לא היתה פזאת אַתְּמוֹל שִׁלְשָׁם: (ח) אוי לנו מי יצילנו מִיַּד הָאֱלֹהִים הַאֲדִירִים הָאֵלֶּה אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים הַמְּכִים אֶת-מִצְרַיִם כְּלָל-מִכָּה בַּמִּדְבָּר: בתוך כך מתואר ארון ברית ה' צבאות ישב הפריים צמצום שכינתו של הקב"ה אל בין שני הכרובים שעל הכפורת.

(ב) **פסוק (שמ"א ד, כה, כא)** הוא משל בארץ המלמד על הנמשל בשמים; ובטוי למאמר **[מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא]** אי"י שמואל בשעה שברא הבי"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים. עכשו נבוא להתבונן בקישור בין שמים וארץ במשל ארון העדות ובנמשל בעולמות עליונים:
בפסוק **(שמ"א ד, כה, כג) והיו הכרובים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַל סִכָּיִם כְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכְּפֹרֶת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו אֶל-הַכְּפֹרֶת יִהְיוּ פְנֵי הַכְּרֹבִים:** המלה האחרונה פותחת באות "ה". בפסוק **(שמ"א ד, כה, כא) וְאֶל-הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוּת**, נצרף את האותיות הראשונות ה – ו – ה – ת – א – ה ונשנה סדרן מתקבל ה – ו – ה – א – ת' וגם ו – ה – א – ה' ת' כאלו שילוב פעמיים של שם א – ה – ו – ה שם הבינה ושם הדעת, הקישור בין שמים וארץ והשפעת החיות ות' רמז לתורה, החכמה האלקית שע"י אותיותיה ה' ברא את הבריאה. לגבי השם הראשון אות אחת בפסוק הקודם כעין בשמים ושלוש אותיות בפסוק השני כעין בארץ. זה גם משל לקשר בעולמות עליונים בין עולם אצילות ובין עולם הבריאה שבו המרכבה האלקית ועולם היצירה ועולם העשיה שבו הארץ וארון העדות במשכן ובבית המקדש.

ילקוט שמעוני תורה פרשת תרומה רמז שסח ועשו ארון עצי שטים ...
מ"ט דר' מאיר **ונתת את-הכפורת על-הארץ מלמעלה** דעתיה דר' מאיר אין מוקדם ומאוחר בתורה אלא **וְאֶל-הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוּת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֲלֶיךָ** ואח"כ **ונתת את-הכפורת על-הארץ מלמעלה**. ר' פנחס בשם ר"ש בן יוחאי תורה שנתן לו הקדוש ברוך הוא למשה אש לבנה חרותה באש שחורה היא מאש חצובה מאש נתונה מאש שנאמר מימינו אש דת למו, בארון העדות מונחים (א) שני לוחות שניים שהם מ"פסל לך" שנאמר למשה רבנו ועליהם כתב ה' את עשרת הדברות ולפי ירושלמי שקלים כל שאר המצוות כתובות גם עליהם. כתב אלקי על אבן מהארץ שנבראה ע"י ה'. מונחים (ב) שני לוחות ראשונים (למאן דאמר שגם הם נתנו בו), כתב אלקי על "חציבה" אלקית מתחת לכסא הכבוד (המרכבה האלקית). מונח (ג) ספר תורה (למאן דאמר שהיה מונח בפנים) שכתב משה רבנו בשנה הארבעים ליציאת מצרים, פרשת וילך.
לוחות ראשונים מעשה אלקים ואיננו באים להמשילו. לוחות שניים שילוב בין שמים וארץ. ספר התורה הוא דיו שחור משל לאש שחורה, כתוב על קלף לבן משל לאבן הספיר הלבנה מהארץ, ומשל לכתב על לוחות הראשונים. משל לחומר ולכתב בלוחות השניים.

רמב"ן שמות פקודי מ ... כי לא יקרא הארון כן (ארון העדות) רק בהיות בו לוחות העדות. **וְאֶל-הָאָרוֹן** – מקף כרב-מצב שם הארון (א) ללא העדות אינו נקרא ארון העדות, (ב) מרגע שהעדות ניתנת לתוכו (אפשר אפילו בשעת ההכנסה) מיד נקרא ארון העדות.
פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) כא) ונתת את-הכפורת על-הארץ מלמעלה. לפי שיש על בסמוך, ויש על לפני, לפיכך הוצרך לומר **מלמעלה: וְאֶל-הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוּת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֲלֶיךָ.** להביא שכרי לוחות שהיו מונחין בארון:
על-הארץ – מקף כרב-משמע של מלת על: (א) סמוך (ב) לפני (ג) **מלמעלה**. וכאן טעם אתנה של מלת **מלמעלה** מגביל את נתינת הכפורת על-הארץ במשמע **מלמעלה**

חזקוני שמות כה, כא) ונתת את-הכפורת על-הארץ מלמעלה ואח"כ **וְאֶל-הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוּת**, כיצד מבאלול (צ"ע כי ירד עמם ביו"כ שוה י' תשרי) שלמפרע היו הלוחות מונחות בארון שעשה משה כדכתיב בפרשת עקב ואעש ארון עצי שטים ואפסול שני לוחות אבנים וגו', ובכ"ה בכסלו הסמוך לאחריו כשגמגר המשכן וכל כליו, אז נתנו תחלה הכפורת על הארון ועדיין היו הלוחות בארון שעשה משה עד באחד בניסן כשנמשח המשכן ואת כל כליו והעלה הכפורת ונתנו הלוחות בארון זה שעשה בצלאל, והוא שנאמר ואל הארון תתן את העדות. ולפי פשוטו **וְאֶל-הָאָרוֹן** כבר יהיה נתון את העדת, ואח"כ ונתת את הכפורת, ואידי דנקט ליה ואזיל בעשיית הכפורת, כתב לך תחלה **ונתת את-הכפורת** כדי לגמור כל העשיות המוטלות עליה. **וְאֶל-הָאָרוֹן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוּת** כאן צוה לתת הלוחות בארון ולמעלה שכתוב ונתת אל הארון נתן טעם ללא יסורו ממנו. **אֲשֶׁר אֶתֵּן אֲלֶיךָ** הם הלוחות שניות שהרי פרשה זו נאמרה במ' יום האחרונות, והראשונות נשתברו מ"ז בתמוז שעבר.
וְאֶל-הָאָרוֹן – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידת דרשה ריבה וריבה את הכל (נאמר באחד וחל על הכל), כאן נאמר על הלוחות השניים השלמים, ומרמז לנתינת הלוחות הראשונים השבורים. **תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוּת** – זקף-קטן, בתפקיד שטים, רמז לשני לוחות הברית? רמז לנתינה פעמיים? **אֲשֶׁר אֶתֵּן** – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות נתינה נוספת על הנתינה הראשונה. האם רמז לנתינת לוחות שניים בנוסף על לוחות ראשונים. רמז לנתינת ספר תורה ראשון שכתב משה בארון הברית.
אֲלֶיךָ – סלוק, מגביל. אפשר שזה יסוד לעקרונ השמיני של הרמב"ם שכל התורה (שכה"ת) המצויה עתה בידינו היא הנתונה לנו ע"י משה רבנו עליו השלום (מרע"ה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טווד"ל) כי במצוותך האמנית – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **תמצית התשע"ט**, **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים ספרים ותפקידים – להוביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דקא – מצרף; מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דקא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גריש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבו מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פז – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.7 שמות תרומה כהא, (התשע"ז)(בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה, ג – ד:

[ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֹתָם זֶהְבַּ וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: [ד] וְהִכַּלְתֶּם וְאַרְבָּנֶם וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים:

רש"י (שם' תר' כה,ג) **תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי** – אמרו רבותינו שלש תרומות¹ אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שפורש באלה פקודי (שם' לח, כו - כז), ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד. שלשה עשר דברים² האמורים בענין כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה, כשתדקדק בהם:

רש"י (שם' תר' כה,ג-ד) **זֶהְבַּ וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת (כה,ד) וְהִכַּלְתֶּם** – כולם באו בנדבה, איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבא בשוה מחצית השקל לכל אחד (טט: לקרבנות ציבור) (ראה שם' תשא ל"ג); ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר (שם' פק' לח,כה) **וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הַעֲדָה מֵאֵת כֹּהֵן**. (שם' פק' לח,כו) **בְּקַע לְגַלְגַּלַת מַחְצִית הַשֶּׁקֶל**, ושאר כסף הבא שם בנדבה, עשאוה לכלי שרת.

(כה,ד) וְהִכַּלְתֶּם – צמר צבועה בדם חלזון, וצבעו ירוק; **וְאַרְבָּנֶם** – צמר צבוע ממין צבע ששמו ארגמן; **וְשֵׁשׁ** – הוא פשתן;

וְעִזִּים – נוצה של עזים, לכך תרגם אונקלוס ומעזי, הבא מן העזים, ולא עזים עצמם, שתרגום של עזים עזיאי:

(שם' תר' כה,ג) **וְזֹאת הַתְּרוּמָה** – פשטא זקף-קטן שתי דרשות, דרשה ראשונה בפשט: **[תורה שלמה (להלן) תו"ש ל] ע"פ [ירושלמי**

שקלים פ"א,ה"א] מדובר בתרומת המשכן למשכן מה שירצו יעשו, כגון זה לקדשים וזה למנורה וזה למזבח, שלא כמו תרומת האדנים ובתרומת מחצית השקל לקרבנות צבור שאי אפשר לעשות בתרומה מה שירצו.

וְזֹאת – פשטא – בתפקיד של ערך אחד ללמד כי **הַתְּרוּמָה** לבנין המשכן, בגדי כהנים, כל צרכי העבודה במשכן פרט לקרבנות

הצבור, היא מיוחדת בכך שהתנדבו כל ישראל כל צרכי בנין המשכן. לעומת תרומות אחרות שיש חובת שקילת שקלי כסף בלבד.

התנדבו י"ג דברים הנמנים בפסוקים ג' – ז' ו-**[תו"ש לו]** מביא מה-**[זוהר ח"ב קלה]**. שדורש ט"ו דברים כנגד ט"ו מועדים, ומביא מ-**[המדרש הגדול]** ששה עשר דברים הכולל בשמים כנגד ט"ו דברים שעשה ה' להם במצרים.

דרשה שניה: מקורה ב-**[תו"ש ל] ע"פ [מדרש אבכביר]** אמר רבי יהושע בן לוי שאם רצה אדם לשלש שקלים שלש פעמים בשנה (פי'

להביא שקלו ג"פ בשנה בכל פעם שליש מותר וכ"מ (וכן מפורש) ב-**[ירושלמי שקלים פ"ב,ה"ג]**). שנאמר **(נחמיה יג)** **וְהִעֲמַדְנוּ עֲלֵינוּ**

מִצֹּת לְתַת עֲלֵינוּ שְׁלִישֵׁית הַשֶּׁקֶל בְּשָׁנָה לְעֵבֶרֶת בֵּית אֱלֹהֵינוּ:

טט – הדרשה הראשונה מלמדת ש-**וְזֹאת הַתְּרוּמָה** זאת תרומת המשכן, הדרשה השניה יוצאת מהפשט אבל לא ע"י תבנית הטעמים מהפך

פשטא אלא בלימוד אלפניה אל האזכרה השניה **(כה,ג) תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי** – זו תרומת שקלים (טט: לקרבנות ציבור), ומפני ש **וְזֹאת**

הַתְּרוּמָה היא אזכרה שלישית של מלת "תרומה" (אחרי שתי אזכרות בפסוק הקודם) מוציא אותה מהפשט של תרומת המשכן ומלמד

שאפשר לתרום את תרומת מחצית השקל לקרבנות צבור שלוש פעמים בשנה.

נסביר את תבנית הטעמים התומכת בלימוד זה. **(שם' תר' כה,ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה** – (סלוק) פשטא זקף-קטן והוא תיאור ואחריו פעולה **(כה,ג)**

אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֹתָם, תבנית טעמים העשויה ללמד לכתוב אחרי **וְזֹאת הַתְּרוּמָה** ולכתוב אלפניה אל **(כה,ג) תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי** היינו

לתרום מחצית השקל לקרבנות צבור שלוש פעמים בשנה, בשלושה שלישים. ומה כנראה המקור להלכה הבאה המבוססת על **(נחמיה יג)**

פסוק זה הוא מקור למצוות צדקה מינימלית לשנה, מובא במקורות אחרים, כאן מובא בפירושי **[ברכי יוסף יורה דעה סימן רמט]** עוד

זאת אדרש על הגאון הרב פני יהושע הנז', חדא ראגב שטפיה כתב חצי שקל ומחצית השקל (טט: לא הקפיד וכתב מחצית, אבל צ"ל שלישי), זה פעמים,

ובש"ס (ב"ב ט א) ובפוסקים (רמב"ם מתנו"ע פ"ז ה"ה וש"ע כאן סע' ב') ובכתוב **(נחמיה יג)** הוא **שְׁלִישֵׁית הַשֶּׁקֶל**³. ותו קשה, שכתב

דלא כפינן על זה, דבמחצית השקל קיים צדקה. והלכה רווחת דכופין על צדקה, כמו שנתבאר סימן רמ"ח (ש"ע סע' א' ובברכ"י אות א) דכן פסקו רוב

גדולי הפוסקים. והיה (ב"ב ח ב) דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ואפי' חז' לו צדקה, הוא כפיה ממש. ואיך כתב דלא כפינן על זה. ומוכרח דהא דשלישית השקל היינו בדלית

ליה נגורמיה כלום, ולרש אין כל, עכ"ז חייב שלישית השקל. והכי משמע קצת מדברי הרמב"ם פ"ז דמ"ע (ה"ה), שכתב ואחד מעשרה מדה

בינונות, פחות מכן עין רעה, לעולם לא ימנע עצמו מ-**שְׁלִישֵׁית הַשֶּׁקֶל בְּשָׁנָה**, וכל הנותן פחות מזה לא קיים מצוה, ואפילו עני

המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן צדקה לאחר. עכ"ל.

נעיין בתבניות טעמים אחרות ב-**(נחמיה יג)** **וְהִעֲמַדְנוּ עֲלֵינוּ מִצֹּת** – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מלמד על שתי דרשות אשר

לפחות אחת מהן יוצאת מפשט הכתוב. אפשר שזה מתייחס לכתוב הבא **לְתַת עֲלֵינוּ שְׁלִישֵׁית הַשֶּׁקֶל (א) שְׁלִישֵׁית הַשֶּׁקֶל** – מרכא

טפחא, בתפקיד יתור לרבות עליו. היינו זאת הצדקה מינימלית לשנה; (ב) לתרום את מחצית השקל בשלושה שלישים. אפשר שזה

הלימוד מתבנית הטעמים של **לְתַת עֲלֵינוּ שְׁלִישֵׁית הַשֶּׁקֶל** – מרכא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים עם הלכה לא שוה לפרטיה,

תרומת מחצית השקל בפעם אחת, תרום אותו בשלושה שלישים. **בְּשָׁנָה** – אתנה – מגביל שאם לא תרם את מחצית השקל בכל דרך או

לא נתן שלישית שקל צדקה בשנה לא קיים המצות הללו. מתבנית הטעמים של **עֲלֵינוּ שְׁלִישֵׁית הַשֶּׁקֶל** – תביר מרכא טפחא, כעין

קבוצת פרטים שעל חלק מפרטיה לא חלה הלכה מסוימת. אפשר שמי שאין לו לא כופין אותו לתת יותר משלישית שקל.

בלימוד לאחריה מלמד אל **אֲשֶׁר תִּקְחוּ** – מרכא טפחא כיתור לרבות ע"פ הסבר **[תו"ש לה]** על **[תנחומא ס' ה]** עולה שהביאו מביזת

מצרים בנוסף על ביזת הים ע"פ הנאמר **(תה' סח,ד) בְּנִפְי יִזְנֶה וְנִחְפֶה בְּכֶסֶף זֹז בִּיזַת מְצָרִים וְאַבְרָוִמִיָּה בִּירְבָרְק תְּרוּץ זֹז בִּיזַת הַיָּם:**

מֵאֹתָם – אתנה כמגביל, **[תורה תמימה = ת"ת] (ב) דְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** וגו' – חמשה לא יתרמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה,

החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו, ועובד כוכבים שתרם של ישראל אפילו ברשותו. וע"פ **[תו"ש לד]** גם ממעט גוי.

זֶהְבַּ וְכֶסֶף – מרכא טפחא כיתור לרבות תרומת המשכן על מה שפרש"י חוץ מן הכסף שבא שוה בשוה במחצית השקל לאדנים ולקרבנות,

ורבוי זה חל לא רק על המלים המוטעמות "זהב וכסף" אבל הכוונה על כל חמרי נדבת המשכן. **וְנִחְשֵׁת** – סלוק, מגביל לחמרים נקיים. (מקור?)

הסבר נוסף ליתור לרבות על החמרים את מטרם במשכן כגון (א) זהב וכסף ונחושת כנגד שלוש מלכויות (בבל, מדי פרס, יון) **[תו"ש מב**

ע"פ תנחומא סי ז], (ב) זהב לכפר על חטא העגל כרמז לראש השנה נגד המקטרג בדין, כסף כנגד יום הכפורים המלבן עוונות ישראל,

נחשת כנגד קרבנות החג שהם תיקון על 70 אומות העולם וכשם שהם מתמעטין מיום ליום כך עכו"ם הולכים ומתמעטים **[זוהר כרך ב**

תרומה קלח,א].

ועוד הסבר **זֶהְבַּ וְכֶסֶף** – מרכא טפחא כיתור לרבות על תרומת המשכן החמרית, את התרומה העליונה **[רבינו בחיי שמות כה] כי**

כשיביאו תרומת המשכן מיד יביאו עמה **הַתְּרוּמָה הַעֲלִיּוּנָה** וישכינו שכינה למטה ביניהם. הכל תלוי במחשבה ובכונת הלב, לב שלם

נרצה לקב"ה ובוחר בהם ומשרה שכינתו בתוכם. (ע"פ **[רבינו בחיי]** במהדורת מוסד הרב קוק עם הערות ומראי מקומות של הרב חיים דב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ד) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התעטף; **הפצת ההשערה**, **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **המקד פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טחא – שני משמות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; **מקפ** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מתנ רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – הקיש; השלישית: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גריש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

שעוועל מקור רב"ח ברמב"ן [רמב"ן שמות כה] ... ובאלה שמות רבה (מט ג) (כה,ג) **זאת התרומה אשר תקחו מאתם**, כנסת ישראל שהיא תרומה, שנאמר (ד' ג,ג) **קדש ישראל לה' ראשית תבואתה**. ושם (שמו"ר לג א) עוד אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל מכרתי לכם תורתו וכביכול נמכרתי עמה, שנאמר (כה,ג) **ויקחו-לי תרומה**, כי התרומה תהיה לי ואני עמה, כדרך (שה"ש בטז) **דוגי לי ואני לו הרעה בשושים**: וכן אמר (כה,ט) **ככל אשר אני מראה אותך**, כי אני הוא המראה, ואמר הראה אותך, רמז למלת **אני**, וכן (כה,ג) **אשר-אתה מראה**, וכן אמר דוד (דה"א כח, יט) **הכל בכתב מיד ה' עלי השפיל**, כי היתה עליו יד ה': **רבינו בחיי שמות כה** וע"ד הקבלה: (כה,ג) **ויקחו-לי תרומה**, ויקחו אלי כנסת ישראל שהיא תרומה, והיא הנקראת "זאת", ולכך אמר (כה,ג) **וזאת התרומה**, וכן כתיב: (בר' ויחי מט,כח) **וזאת אשר-דבר להם אביהם**, ושם בארתי, וכתיב: (תה' קיח,ג) **מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו**. ואמר (כה,ג) **ויקחו-לי** ליחד את הכל ממטה למעלה וממעלה למטה, ולפי שהכל תלוי במחשבה ובכונת הלב על כן אמר: (כה,ג) **מאת כל-איש אשר ידבנו לבו**. ולזה רמזו במדרש, הוא שאמרו: (תנחומא ישן אמור כד) ויקחו תרומה, אין כתיב כאן אלא (כה,ג) **ויקחו-לי** אותי לוקחים כביכול אמר הקדוש ברוך הוא קחו אותי שאדור ביניכם⁷. ועוד אמרו במדרש: (שמו"ר מט, ג) (כה,ג) **וזאת התרומה אשר תקחו**, כנסת ישראל שהיא תרומה, שנאמר: (ד' ג,ג) **קדש ישראל לה' ראשית תבואתה**. .... (בספרים בתורת הסוד מוסבר כי כוונת לקיחת אותי זה אותיות הרי"ה) ויש לך לדעת כי מן (כה,ג) **ויקחו-לי** עד (כה,ג) **וזאת התרומה** מדבר בתרומה העליונה, **אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת**: מדבר בתרומת המשכן, ובאור הענין: כי כשיביאו ישראל תרומת המשכן שהוא זהב וכסף ונחשת וכל השאר יביאו עמם התרומה העליונה, וזה באור: (כה,ח) **ועשו לי מקדש**, זו תרומת המשכן, (כה,ח) **ושכנתו בתוכם**: זו תרומה עליונה, וזה סוד הכתוב: (שמ' ויקהל לה,ה) **וביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת**: שפירושו עם⁸ תרומת ה', או יאמר הכתוב (שמ' ויקהל לה,ה) **קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו וביאה את תרומת ה'**, (שמ' ויקהל לה,ה) **קחו מאתכם תרומה**, זו תרומה העליונה, **וביאה את תרומת ה'**, זו תרומת המשכן, ועל כן אמר: **זהב וכסף ונחשת**: וזה מבואר, כי כשיביאו תרומת המשכן מיד יביאו עמה התרומה העליונה וישכינו שכינה למטה ביניהם. וע"פ פירוש [כסף ישיב: שנפלד יוסף (אוצר החכמה) ע' כח] בדרך אפשר תרומה עליונה הוא השפע שבא מלמעלה למטה שנשפע כאשר התרומה מובאת בנדיבות לב. וע"פ פירוש [המתיבתא – התשס"ד (אוצר החכמה) ע' רכז] תרומה עליונה ... שיקחו אותו (הקב"ה) כביכול לתרומה, וכפי שאדם משיג התרומה העליונה כן יש לו ג"כ כשנתגשמה התרומה במעשה.

שמות תרומה כה,ד: והקבלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים:

[תורה תמימה להלן ת"ת] (כה,ד) **והקבלת** - תכלת עמרא הוא, מנלן מדשש כיתנא - תכלת עמרא⁹ [יבמות ד' ב']:
 (כה,ד) **ותולעת שני** - מה תולעת דבר שיש בו רוח חיים אף כל דבר שיש בו רוח חיים¹⁰ [ירושלמי כלאים פ"ט ה"א]:
 (שמ' תר' כה,ד) **והקבלת וארגמן ותולעת שני** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (תכונה אחת) שעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין,
 (א) תכלת ארגמן ותולעת שני הם צמר כבשים ע"פ [ת"ת הערה ג] עמרא תרגומו של צמר, ועל שם צבעו נקרא תכלת, ... משום דסברא היא, דכל הצבועין מין אחד הן (טט: צמר) מדלא חילק בהן אלא בצבע,
 (ב) אפשר שיש לומר כדרשת [ירושלמי כלאים פ"ט ה"א] (כה,ד) **ותולעת שני** - מה תולעת דבר שיש בו רוח חיים אף כל דבר שיש בו רוח חיים¹¹, כלומר ששלושה הצבעים תכלת ארגמן ותולעת שני מקורם מן החי.
 (שמ' תר' כה,ד) **וארגמן ותולעת שני** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (תכונה שניה) שעל חלקם לא חלה ההלכה או הענין השני, (א) אפשר שממעט צבעים שמוזכרים כאן מן ההגבלה שהובאה ב-[ת"ת הערה ד] פסק הלכה בבבלי שבת כ"ח ב' לא הוכשרו למלאכת שמים אלא דבר טהור בלבד משום דבעינן מן המותר בפיד, ושכך גם פסק הרמב"ם. אלא שחולקים על הרמב"ם וזה כמוסבר ב-[ב] **ותולעת שני** – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים שעשויה לרבות מינים מן החי שמפיקים מהם צבע אדום. אפשר שזה כפתיחה של [ת"ת הערה ד] ר"ל הוא הדין בכל דבר הבא מדבר שיש בו רוח חיים וצבעו אדום כצבע תולעת, וטעם **וארגמן** תביר מלמד לחלק ולמעט כל מקורות צבע אדום שאינם תולעת שני.
 ובתולעת שני עצמה יש למעט את כל תולעת שני שאינה גדולה בהרים וזה ע"פ [תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"ט,ט"ז] תכלת אין כשרה אלא מן החלזון הביא שלא מן החלזון פסולה שני תולעת מן התולעת שבהרים הביאה שלא מן התולעת שבהרים פסולה:
ותולעת שני – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים שעשויה לרבות, אפשר שזהו ע"פ [ת"ת הערה ד] ומדברי רבינו בחיי משמע דהגרגרים האלה הם שהתולעת מונחת בתוכם ונקראו תולעת על שמם.

ועוד הסבר הקשור לתהליך הצביעה (שמ' תר' כה,ד) **וארגמן ותולעת שני** – תביר מרכא טפחא, מחלק כל צבע לחלק טעימה של צבע בקצת צמר ולחלק שבו יצבע את כל שאר הצמר. וממעט את חלק הטעימה אחר שניסה בו את מעט הצמר משימוש חוזר. וזה נלמד ב-[בבלי מנחות מב, ב] אמר ליה אביי לרב שמואל בר רב יהודה: הא תכילתא הכי צבעיתו לה? אמר ליה: **מיינתין** (ראה רמב"ם להלן) דם חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה [ומרתחינן ליה], ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא, ושדינן ליה לההוא ביעתא וקלינן ליה לאודרא. שמע מינה תלת: שמע מינה טעימה פסולה, ושמע מינה - דבעינן צביעה לשמה, ושמע מינה טעימה פסלה. היינו טעימה פסולה היינו צביעה לשמה! אמר רב אשי: מה טעם קאמר, מה טעם טעימה פסולה? משום דבעינן צביעה לשמה. כתנאי: טעימה פסולה, משום שנאמר: (שמ' תצוה כח,לא) **ועשית את-מעיל האפוד כליל תכלת**: דברי ר' חנינא בן גמליאל; רבי יוחנן בן דהבאי אומר: אפילו מראה שני שבה כשר, משום שנאמר: (וי' מע' יד,ד) **ושני תולעת**. ת"ו: תכלת אין לה בדיקה, ואין נקחית אלא מן המומחה;
 הסבר מיינתין [רמב"ם ציצית פ"ב, ה"ג] התכלת של ציצית צריכה צביעה לשמה ואם צבעה שלא לשמה פסולה, והיורה שיש בה הצבע אם צבע בה מעט צמר לבדקו אם הוא יפה אם לאו נפסלה היורה כולה, אלא כיצד יעשה לוקח הצבע מן היורה בכלי קטן ומניח בו צמר שבדק בו ושורף את שבדק שהרי נצבע לבדיקה, ושופך הצבע שבכלי שבדק בו שהרי טעמו ופסלו, וצובע התכלת בשאר הצבע שלא נפגם.

ושש – מרכא מרבה **ועזים** – סלוק כמגביל, ביחד כעין רבוי הגבלות. (א) [תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"ט,ה"ז] שש זה מפשתן הביאה מן הקנבוס פסולה:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) כי במצוות האמנית – התלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; הפצחת ההשערות, אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מחפץ פשטא – מוציא פשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפסט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, ויור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט; 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מתנה רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הקיט; השלישית: (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גריש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיטעו) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פאר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

1.8 שמות תרומה כה,א (התשע"ה) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה: [ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: [ה] וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ו] שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: [ז] אבני-שהם ואבני מלאים לאפר ולחשן:

[תורה שלמה [לו]] [תנחומא תרומה סי' ה] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וגו' אמר ר' יהודה ב"ר סימון אמר הקב"ה לישראל לא תהיו סבורים שאתם גומלים עלי י"ג דברים שהפרשתם לי כנגד י"ג דברים שעשיתי לכם במצרים ... מהם הי"ג דברים שהפרשתם? כאשר ברשימת החמרים לכאורה ט"ו דברים.

[זהר הבהיר] מסביר שהמשה מיני בשמים היו בתוך שמן המשחה ונחשבים לדבר אחד והם נמצאים בשמן המשחה וקטורת הסמים שכל אחד מהם נחשב כדבר לעצמו, ויחד עם אבני-שהם הם מ"ג תיקוני משכן. וצריך עיון כי החמרים שבפסוק (שמ' תר' כהו), אינם נמנים בין הי"ג תיקונים שב-[שיר השירים רבה (וילנא) פרשה ד,ב]** ד"א (שה"ש ד,ג) **שְׁחֵלֶךְ פְּרָדָס רְמוּנִים**, דמיה לפרדס רמונים, לישן בני נש הוא מה שלח פלוני לארוסתיה רמונים, ר' חנינא ור' סימון חד אמר היא הכניסה לו שלש עשרה, והוא הכניס לה שלש עשרה, היא הכניסה לו שלש עשרה מה שמפורש בואלה שמות (שמ' תר' כה, ג-ד) **[ג] וזאת התרומה [וגו'] זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: [ה] וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ו] אבני-שהם ואבני מלאים.****

ואילו ב-**[לקח טוב]** החמרים שב-**(שמ' תר' כהו)**, נמנים ואז הם ט"ו חמרים ואעפ"כ כותב עליהם י"ג **[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)]**

שמות פרשת תרומה כה: ... אף אתם תתנדבו לי שלשה עשר דבר, (שמ' תר' כה, ג-ד) [ג] ... זהב וכסף ונחשת: [ד] ותכלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים: [ה] וערת אילם מאדמים וערת תחשים ועצי שטים: [ו] שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים: [ז] אבני-שהם ואבני מלאים.

פירושים לכיצד ט"ו או ט"ז חמרים הם י"ג תיקוני משכן מובאים ב-**[תורה שלמה הערה [לו]]** וכל המפרשים נתלכטו בזה שהרי יש כאן ט"ז דברים והרא"ם פ"י תכלת וארגמן ותולעת שני אחד הם שכל אלו הג' מראות של צמר הן, ובחזקוני פ"י דלא חשיב אבני שהם ואבני מלואים שהנשיאים הביאום וכ"כ בגור ארי', ובכת"י מושב זקנים חושב שמן למאור ובשמים לדבר אחד וכן אבני שהם ואבני מלואים לדבר אחד, ובשפתי' כהן פירש שאינו מונה שמן למאור ובשמים לשמן המשחה שאינם לא למלאכת המשכן ולא לבגדי כהונה וכ"כ בפ"י הרע"ב וכוונתו להמבואר להדיא בשהש"ר ד-כה ר' חנינא ור' סימון (הובא לעיל) ... הרי שלא מנה שמן למאור ובשמים לשמן המשחה. ומדברי המפרשים הנ"ל נראה שחושבים בשמים וסמים לדבר אחד וכ"כ רב"ח (ר' בחיי), ובחזקוני שהבשמים בכלל השמן הואיל ואינם בעין, ושיטה אחרת בזהר ח"ב קלה שדורש ט"ו דברים כנגד ט"ו מועדים וראה הלן אות לו וגירסא אחרת יש במדרש הגדול כאן ש **ש ה עשר דבר** שהפרשתם לי כנגד ש ה עשר דבר שעשיתי לכם במצרים וגו'.

לפי **[מושב זקנים]** פסוק **(שמ' תר' כהו)** נחשב כדבר אחד בלבד, ופסוק **(שמ' תר' כהו)** נחשב כדבר אחד בלבד. כיצד אפשר לראותם כדבר אחד והאם תבניות הטעמים תומכות בכך?

שמות תרומה כהו: שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים:

[אבן עזרא] **(שמ' תר' כהו)**, **שמן למאור** לצורך המאור כמשפט. אמרו חכמי הדור, כי טעם **ולקטרת הסמים** - הפוך, וכן הוא הסמים בעבור הקטרת. אם כן, למה לא נאמר כן, (טט: בחלק הבא בפסוק למה לא כתוב) ולשמן המשחה בשמים? ועוד (שאלה), ואת הבשם ואת השמן למאור ולשמן המשחה ולקטרת הסמים (שמ' תצ' לה, כח). והנכון בעיני שמלת **בשמים** כוללת **לשמן המשחה**. ובשמים שהם מעורבים עם הסמים לקטרת. וככה קבלת האמת:

[ר' יוסף בכור שור] **(שמ' תר' כהו)**, **שמן למאור**: אל המנורה, **בשמים לשמן המשחה**: יש לתמוה שכל הפרשה כולה אינה אלא תיקוני בניין, חוץ מפסוק זה שהם לצורך עבודה, ואינו אומר "חטים ללחם הפנים", "כבשים לתמידים ולמוספין", ולא "עצים למערכה". **ובשלמא שמן המשחה צורך הבניין, שבו נתקדש כל הבניין, והקטורת נמי**, משום שצריך אומנין לכן הוצרך להביאו לפני האומנין. אלא "שמן למאור" למה הוזכר כאן? ונראה ששלשן צורך הבניין, שמן המשחה כדפרישית, הקטורת: דרך מלכים שבשמן לחם את הבית קורם שיכנסו בה, וכל שכן מלך מלכי המלכים. וכן מצינו שעל ידי הקטורת שכניה באה, כדכתיב (וי' אח"מ טז, יג) "וכסה ענן הקטורת את הכפורת", ולחם את הבית אינו מתוקן עד שיפתחו בו חלונות, ויתקנו מקום המאורות ביום ובלילה, כי אין דרך כבוד לדור למלך לבא אל ביתו כדי שילקח לו נירות, וגם הבית אינו מתוקן עד שיפתחו בו חלונות, ויתקנו מקום המאורות ביום ובלילה, כי אין דרך כבוד לדור בחשיכה. ואעפ"י שאינו צריך לאורה, כבוד מעלה הוא והכי פשוטה דקרא, **(שמ' תר' כהו)**, **שמן למאור**, ומאונתו **[שמן]** יקחו למשחה, מדלא כתיב שמן ובשמים למשחה, אלא **אשמן דלעיל** (טט: הכתוב לפני-כן) קאי. **ולקטרת הסמים**: לצורך הקטורת יקח סמים (ע"פ **[ראב"ע]**).

(שמ' תר' כהו), **שמן** – טפחא בתפקיד שנוי ורבויו ופירוש התפקידים ילמד באופן הבא:

(שמ' תר' כהו), **בשמים לשמן המשחה** - (אתנה) פשטא מונח זקף-קטן והוא מצווה ואחריו **ולקטרת הסמים** מצווה.

אפשר שזהו מופע של לימוד לאחריו ואלפניו. ואז ע"פ **[ראב"ע]** בלימוד לכתוב הבא אחרי **בשמים לשמן המשחה** היינו **ולקטרת הסמים**, הבשמים באים לשתי מטרות (א) **לשמן המשחה** (ב) **לקטרת הסמים**

הלימוד אלפניו לוקח את התכונה של שתי מטרות ומעביר אותה לכתוב אלפניו **שמן למאור** ע"פ **[ר' יוסף בכור שור]** ללמד להכין שמן באיכות שמן למאור (א) למנורה (ב) שישמש להכנת שמן המשחה. לכן **שמן** – טפחא בתפקיד שנוי ורבויו, שנוי מהפשט למאור, ורבויו שישמש גם להכנת שמן המשחה.

לפי **[ר' יוסף בכור שור]** פסוק **(שמ' תר' כהו)**, הוא כעין מכה בפטיש של בנין המשכן, מלאכת הקדשתו והארתו הקבועה לכבוד מלך מלכי המלכים הקב"ה. אפשר שלכן תבנית הטעמים של מרכז הפסוק היא כעין לימוד לאחריו ואלפניו לאחד את שני החמרים הבסיסיים למטרה אחת – תיקון אחד מהי"ג.

העיון הבא הוא שלא בנושא י"ג תיקוני משכן. **[תורה שלמה [סב]] שמן למאור**, כנגד כל מעשי בראשית היתה מלאכת המשכן וכו', כמעשה בראשית **(בר' איד)**, **יהי מארת וכאן שמן למאור [לקח טוב, פקודי]**

[זהר ח"ב קמז,ב] **(בר' אטו)**, **ונעש אלהים את-שני המארת הגדלים** (את-המאור הגדל לממשלת היום ואת-המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הפוכבים:) אלין (טט: היינו שני המאורות הם) שמן המאור ושמן למאור, עלמא עלאה ועלמא תתאה וכו'.

(שמ' תר' כהו), **שמן למאור** – (סלוק) טפחא אתנה, כתבנית הטעמים של **(דב' וא' הו)**, **שמע ישראל**, מאור המנורה מביא למאור התורה, מביא למאור ה', התחזקות בקבלת עול מלכות שמים זאת דרשת **[זהר ח"ב קמז,ב]**, **שמן למאור** אלין שמן המאור ושמן למאור, עלמא עלאה ועלמא תתאה, היינו התחזקות בקבלת עול מלכות שמים בעולם הנברא (עולם התכסות א-להות) בהתקשרות אמונית בעולם העליון (עולם גלוי א-להות), תבנית טעמים זאת הינה בקבוצה אחת עם תבנית **(בר' אא)**, **בראשית ברא אלהים** – טפחא מונח אתנה. מתואם עם הדרשה שב-**[לקח טוב, פקודי]** **שמן למאור**, כנגד כל מעשי בראשית היתה מלאכת המשכן וכו',

ב"ה טוב טעם ודעת למדני מוט"ד"כ כי במצוותך האמנית – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ט; **הצגת ההשערות**, **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך; **רבי**; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק; **ממעט**, **לא ממש**; **טפחא** = טרחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – בד"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מתנ רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – הקיש; השלישית: (קדמא = סדר קדימות; **אולא** = גריש = גרשיים – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – מלמד, רמז לכלול ופרט, רבוי מיטע) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = תרסא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

ע"פ פירוש **[ידיד נפש, הרב בר-לב, י"א, ע' קלז (אוצר החכמה)]** שמן המאור – כנוי למידת תפארת שבאצילות ושמן למאור – כנוי למידת מלכות שבאצילות, אור התפארת אינו נפסק לעולם, אור המלכות נפסק לפעמים. כתב בפירוש **[זהר הבהיר, הרב אייכנשטיין יא"מ, ע' רנ"ג (אוצר החכמה)]** וע"כ סיים הפסוק **(בר א, טז) אַתְּ-הַמְאֹר הַגָּדֹל לְמַשְׁלַת הַיּוֹם וְאַתְּ-הַמְאֹר הַקָּטָן לְמַשְׁלַת הַלַּיְלָה** היינו שמן המאור הוא כנוי לשמש **שָׁמֶן לְמְאֹר** הוא כנוי ללבנה, שאורה מוגבל ופוסק.

(שם' תר' כהו), **לְמְאֹר** – אתנה מגביל, יש עוד כתוב כזה בטעם אתנה **(שם' תצ' כז, ט) אַתְּ פְתִית לְמְאֹר**. אלו שני כתובים הבאים כאחד לכן אין מלמדים אותו דבר. מוצע לומר כי **(שם' תר' כהו)**, **לְמְאֹר** – אתנה כטעם מפסיק מרמז לדרשה שהאור נפסק לעתים, וזה רמז לירידת הדורות כנדרש ב-**[תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק פ"ג, ה"ז]** **[יומא לט, א]** **[ירושלמי יומא פ"ו, ה"ג]** כל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים היה נר מערבי תדיר משמת הלכו ומצאוהו שככה מיכן ואילך מוצאין אותו פעמים ככה פעמים דולק וגו' וטעם אתנה בכתוב **(שם' תצ' כז, ט) אַתְּ פְתִית לְמְאֹר** תפקידו להגביל כנאמר ב-**[משנה מנחות פ"ח, מ"ה]** ... תלמוד לומר **(שם' תצ' כז, ט) אַתְּ פְתִית לְמְאֹר** ולא זך כתיב למנחות:

שָׁמֶן לְמְאֹר ... וְלִקְטֹרֶת הַסְּפִיָּים כסדר בפסוק כך נדרש ב-**[בבלי יומא לג, א]** אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא, ואלביא דאבא שאול: ... והטבת חמש נרות קודם ... להטבת שתי נרות, והטבת שתי נרות קודם לקטורת,

חזרה לנושא י"ג תיקוני המשכן. **שמות תרומה כה, ז: אֲבִינֵי-שֵׁהָם וְאֲבִינֵי מְלָאִים לְאֹפֶךְ וְלַחֲשֹׁן:**

אֲבִינֵי-שֵׁהָם – מקף כרב-מצב משמעות (א) אבני-שהם לאפוד בלבד, (ב) אבני-שהם ככוללות (א) עצמן בכתפי האפוד לרכוס אליהם החושן, (ב) אבן השהם שהיתה בחושן, (ג) שאר אבני המילואים בחושן, וטעם זקף-גדול מרמז לבחור אפשרות (ב) של **אֲבִינֵי-שֵׁהָם** – כבעלי שלושה תפקידים ע"פ **[ש"ת בר-אילן, מושגים תלמודיים, אבני שוהם ואבני מילואים]** **אֲבִינֵי-שֵׁהָם** הם, "אבני האפוד" (ע"ע), ואבני מילואים הם, "אבני החושן" (ע"ע). ויש מפרשים, שאבני שוהם כוללות את אבני האפוד וגם את אבן השהם שהיתה בחושן. ויש מפרשים, שאבני שוהם ואבני מילואים היו גם בחושן וגם באפוד. **ויש מפרשים: אבני שוהם שהן אבני מילואים.** בפירוש השם **אֲבִינֵי מְלָאִים**, יש שכתבו, שנקראו כך על שם "שעושין לאבנים מושב בזהב כמין גומא ונותנין שם האבן למלאות את הגומא". ויש מפרשים: "על שם האבנים, שהיו שלמות, שלא נחצבו ממחצב אלא נבראו כך כחלוקי אבנים אשר נבחל, וגם לא חסרו מהן כלום אחר כך על ידי מעשה חרש אבן", ומשום כך נקראות אבני מילואים, מלשון מלא, כלומר אבנים שלמות ומלאות. ויש מפרשים: על שם שאבני החושן היו ממלאות ומכסות את כל שטח החושן, מה שאין כן אבני האפוד שאינן אבני מילואים, שאין הן ממלאות את כל פני שטח האפוד. **וְאֲבִינֵי מְלָאִים** – מלמד על תכונות האבנים שהיו (א) שלמות (ב) מילאו את המסגרת שבה היו נתונים גם באפוד, וגם בחושן, (ג) ע"פ **[בבלי סוטה מח, ב]** ולא חסרו כלום מ-**(שם' תצ' כה, יא) פְתוּחֵי הַחֶם** ע"י השמיר. אפשר כי טעם **אֲבִינֵי-שֵׁהָם** – זקף-גדול מלמד על שלושה דברים בענין **פְתוּחֵי הַחֶם** כנלמד ב-**[בבלי סוטה מח, ב]** אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו, משום שנאמר: **פְתוּחֵי הַחֶם**, ואין מסרטין עליהם באיזמל, משום שנאמר: **(שם' פק' לט, יג) בְּמִלְאָתָם**, אלא כותב עליהם בדיו, ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן, ואינן חסרות **[בבלי ע"ז כג, ב]**.

ע"פ תבניות הטעמים בפסוק (כהו), יש שני חמרים **שָׁמֶן** למאור ולשמן המשחה, **בְּשֵׁמִים** לשמן המשחה ולקטורת הסמים. אבל מטרה אחת של כבוד מלך מלכי המלכים הקב"ה. בפסוק (כהז), יש חומר אחד אבני שהם שהוא שם כללי לאבנים. באופן זה אפשר להסביר שאמנם נמנים ט"ו או ט"ז חמרים אבל יש י"ג תיקוני משכן.

שמות תרומה כה, ט: כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאָה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנֵית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֵית כָּל-כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: ס

(שם' תר' כה, ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאָה אוֹתָךְ – רביע מהפך פשטא מונח זקף-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, זקף-קטן מלמד על שני לימודים, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב. ויתבאר ע"פ **[בעל הטורים]** **(שם' תר' כה, ט) מְרַאָה** (ג' 246). בגימטריא גבריאל (246). מלמד שהיה חגור כמין פסיקיא של עור והראה למשה תבנית המשכן ותבנית כל כליו (עיין מנחות כט א) ושם נאמר "אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גבריאל ... הראה לו למשה מעשה המנורה תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים". הסבר **[בעה"ט]** מרחיב ממנורה לכל המשכן ובא להוציא מהפשט וללמד שלא ראה משה את הקב"ה אלא היה המלאך גבריאל מראה למשה תבנית המשכן ותבנית כל כליו.

[ביאורי ופירושי ר' מהר"ל מפראג עה"ת, דב בן אהרן, ע' קצו (אוצר החכמה)] "ויש אומרים אף הלכות שחיטה", **[שם ע' שצו] [מנחות כט, א]** תניא רבי יוסי רבי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש וירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותן (ואח"כ הגירסה שהבאנו "אמר רבי חייא בר אבא וגו'), **[ירושלמי (וילנא)] שקלים פ"א, ה"ד]** דאמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו **(שם' תשא לג, ג) וְהָיָה יָתֵנוּ כְּזֶה יִתְנוּ:** **[רש"י] (שם' תשא לג, ג) –** הראה לו כמין מטבע של אש, (וכן ב-**[תיב"ע]**). מהר"ל בפירוש **[גור אריה] (שם' תשא)** כוונת ה' הייתה להראות הנתנה ולא המטבע, לכן לא נמנה ב-**[מנחות כט, א]**. וגם מביא מ-**[במ"ר]** שמשחה התקשה בשמן המשחה.

(שם' תר' כה, ט) כָּלֵל – רביע, צ"ע האם בא ללמד על דברים שמשחה התקשה בהם, או על ארבעה דברים שהראה למשה באש, או כל מה שהראה הקב"ה למשה. לפי **[מנחות כט, א]** יש כאן שלשה דברים, ע"פ **[תיב"ע]** וכו' נוסף מטבע, לעומתו **[מהר"ל]** מוסיף הל' שחיטה ו/או לפי **[במ"ר]** שמן המשחה, ע"פ **[בעה"ט]** המשכן וכל כליו.

לימוד שני מתבנית הטעמים מהפך פשטא, מוציא מפשט המשכן ומלמד על העתיד במוסבר להלן.

(שם' תר' כה, ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאָה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנֵית הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֵית כָּל-כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: ס – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש, דבר החוזר וקורה. **[משנה מסכת שבויעות פ"ב, מ"ב]** אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהם וכל ישראל אחריהם הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת וכל שלא נעשה בכל אלו הנכנס לשם אין חייבין עליה:

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבויעות פ"ב, מ"ב] אמר ה' למשה **(שם' תר' כה, ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאָה אוֹתָךְ** וכו' **וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ:** רצה בזה שכל מקדש שיעשה כמו זה תהיה עשייתו. וכבר ידעת כי משה מלך ומכלל המלכים מנאוהו נוסף על הנבואה ... והטעם שהיה בית שני קדוש ואף על פי שנעשה בלי אורים ותומים בלי מלך לפי שהוא בקדושתו עומד עד סוף הדורות, כלומר הקדושה שנתקדש בימי שלמה, ומה שעשה עזרא וזכר בעלמא הוא דעבד. **[רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ו, ה"א]** אין מוסיפין על העיר או על העזרות אלא על פי המלך וע"פ נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר **(שם' תר' כה, ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאָה אוֹתָךְ וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ לדורות**, ומשה רבינו מלך היה.

(שם' תר' כה, ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאָה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנֵית הַמִּשְׁכָּן – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב או הקש, דבר החוזר וקורה כפי' ה-**[רמב"ם]** **וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ לדורות.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמתי – תהלים קי"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה; התשע"ט; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דראג – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דראג תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שזה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שזה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקפ – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנבחר, השלם והחלק נדרשים; זרקה סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקה-קטן – 2; זקה-גדול – 3; רביעי – 4; מנת רביעי – לפחות 4; ... זקה-קטן ... זקה-קטן בחצי פסוק – הקוש; השלישית; (קדמא – סדר קדימות; אזלא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) דרוש בפסוק בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = טרשא – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכחה; פיר – דרוש מהפסוק רעיון לנשוא אחר בהלכה:

1.9 שמות תרומה כה,א (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

עד כאן חמרי המשכן, מכאן הוראות הכלים לעשיה מן החמרים.

שמות תרומה כה,ז: וְעָשׂוּ אֲרֹנִים עֲצֵי שִׁטִּים אֲמֹתַיִם נְחָצִי אֲרָפּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי קַמְתּוֹ:

(בר' א,ג) וְאִמָּר אֱלֹהִים יְהִי אֹרֶן וְיִהְיֶה-אֹרֶן: פ (שם' תר' כה,א) וְיִבְרַךְ ה' אֱלֹהֵינוּ לְאָמְרֵינוּ: (שם' תר' כה,ב) ... וְיִקְחֵהוּ יְהוָה וְיִתְּנֵהוּ לְךָ וְיִתְּנֵהוּ לְךָ וְיִתְּנֵהוּ לְךָ ... (שם' תר' כה,ה) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם; (שם' תר' כה,ט) וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס (משלי ו,כג) כִּי גַר מִצְוֵה וְתוֹרָה אֹרֶן וְיִתְּנֵהוּ לְךָ יְהוָה תּוֹכְחֹת מִסָּר:

(שמות רבה (וילנא) תרומה לד ב) ד"א (שם' תר' כה,ה) וְעָשׂוּ אֲרֹנִים עֲצֵי שִׁטִּים, מה כתיב למעלה (שם' תר' כה,ב) ... וְיִקְחֵהוּ יְהוָה מִיַּד

(שם' תר' כה,ה) וְעָשׂוּ אֲרֹנִים עֲצֵי שִׁטִּים, מה התורה קדמה לכל, כך במעשה המשכן הקדים את הארון לכל הכלים,

(בעל הטורים) (שם' תר' כה,ה) אֲרֹנִים. אותיות אורן. שיש בה אורן של ישראל (שמו"ר ג א). ואותיות נורא. כי הוא אש אוכלת (במדב"ר ג יא).

(שם' תר' כה,ה) וְעָשׂוּ אֲרֹנִים – (סלוק) מרכא טפחא, כעין מידת לימוד סמוכים (כעין מידה כ"א כ"ב מ"ב מידות) מקשר הארון, הכלי הראשון, לפרשיה הראשונה של פרשת תרומה. והמשך המדרש משה הארון הוא התורה אל האור שקדם במעשה בראשית

(המשך ש"ר) מה האור קדם לכל מעשה בראשית דכתיב (בר' א,ג) וְאִמָּר אֱלֹהִים יְהִי אֹרֶן ואף במשכן, התורה שנקראת אור דכתיב (משלי

י,כג) כִּי גַר מִצְוֵה וְתוֹרָה אֹרֶן, קדמו מעשיה לכל הכלים,

וזה באותה תבנית טעמים (בר' א,ג) וְאִמָּר אֱלֹהִים יְהִי אֹרֶן – (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 16 אותיות,

(שם' תר' כה,ה) וְעָשׂוּ אֲרֹנִים עֲצֵי שִׁטִּים – (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 15 אותיות,

(שם' תר' כה,לא) וְעָשִׂיתָ מִנְּחָת זָהָב טְהוֹר – (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 16 אותיות

המנורה מאירה אור בעולם הזה שהוא גלוי האור האלקי ככתב **[עקידת יצחק שמות שער מד (פרשת יתרו)]**

הנביאים המדברים ברוח הקדש אשר על יד רבן (משה רבנו) של כלם עליהם השלום נתנה התורה האלהית ועל ידי כללם

נתפשטה אור ההנהגה הנה הנם כעין **מנורה העליונה וטהורה השואבת האור** הזך והמצוחצח מהמקור העליון האלהי

שהתורה (בגילוייה בלוחות המונחים בארון) עצמה מושפעת ממנו

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויקהל]

ר' יהודה בר אלעאי אומר ... כך הקדוש ברוך הוא היה העולם חשך שנאמר (בר' א,ג) וְחָשֶׁךְ עַל-פְּנֵי תְהוֹם ונתעטף באור ואח"כ ברא את

העולם (ט: כנאמר (תה' קדב) עֲשֵׂה-אֹרֶן פְּשִׁלְמָה נֹטְעָה שְׁמִים פְּרִיעָה:)ומהקב"ה למדו הצדיקים שיהיו מתחילין תחלה באורה, כיצד

בשעה שאמר משה לבצלאל מאמרו של הקדוש ברוך הוא שאמר ועשו לי מקדש, א"ל משה לך ועשה את המשכן במה פתח תחלה ויעש

בצלאל את הארון, ... משה א"ל להתחיל במשכן והוא התחיל בארון למה בשביל שהארון מקום התורה שהוא אורו של עולמים העה"ז

והעולם הבא,

התורה נקראת אֹרֶן – אתנה בתפקיד הגבלה, שהקב"ה צמצם חכמתו להיות בתורה ואור שבה ישכון בארון שִׁטִּים – אתנה בתפקיד

הגבלה וזהו בחומר מוגבל לרמז שאור אין סוף ברוך הוא ממלא את הכל בשווה גם במקום הקליפות כמרומו במלת שִׁטִּים ועל כך

דרשו רז"ל [תו"ש ס ע"פ תנחומא (בובר) תרומה ס"ט] עֲצֵי שִׁטִּים, ולמה קרא אותה שִׁטִּים, אלא כדי לרפאות מה שעשו

ישראל בִּשְׁטִים. ד"א עֲצֵי שִׁטִּים, חטאו בשטים, ולקו בשטים, חטאו בשטים (במ' בלק כה,א) וַיִּשָּׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחַל הָעָם לִזְנוֹת

אֱלֹהֵי-בְנוֹת מִזְבָּחַי, ולקו בשטים (במ' פ' כה,ט) וַיִּהְיוּ הַמִּתִּים בַּמִּצֵּה, ולא זזו משם עד שנתרפאו (ע"י מעשה פינחס).

[תורה שלמה צט] עצי שטים, מין ארז, שנאמר (ישעיה מא,יט) אֲתָן בַּמִּדְבָּר אֲרֹז שְׁטֵה (לקח טוב) [תו"ש נט] אמר ר' שמואל בר נחמני,

כ"ד מיני ארזים היו ומכולם לא נבחר אלא ז' שנאמר (ישעיה מא,יט) אֲתָן בַּמִּדְבָּר אֲרֹז שְׁטֵה וְהַגִּס וְעֵץ שָׁמֶן אֲשֵׁים פְּעֻרָה בְּרוֹשׁ תְּדַהֵר

וְתַאשׁוּר וַיְחַד: ומכולם לא נבחר אלא השטה בלבד שנאמר (כה,ה) עֲצֵי שִׁטִּים (תנחומא ישן ס' ט)

(שם' תר' כה,ה) עֲצֵי שִׁטִּים – מונח מרבה אלו כ"ד מיני ארז, אתנה מגביל לארז ששמו שטה.

(שם' תר' כה,ה) ... אֲמֹתַיִם נְחָצִי אֲרָפּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי קַמְתּוֹ:

(שם' תר' כה,ה) אֲמֹתַיִם נְחָצִי – קדמא ואזלא, בתפקיד כעין כלל (לא מהמידות כלל ופרט), תבנית הטעמים אֲרָפּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ –

רביעי ... זקה-קטן בין תפקידיה כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש. תבנית הטעמים וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ – מהפך פשטא זקה-קטן

מרמזת לשני לימודים שלפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב. אפשר שכאן הכוונה לתחומים שונים של לימודים שחלקם אינם קשורים

לארון. אפשר כי טעם אֲרָפּוֹ – רביעי מרמז לכעין ארבעה כללים – לימודים בנושאים שונים ממידות הארון ואינם כפשט הפסוק. להלן

מצאנו לימוד בדרך המוסר כלל להתנהגות תלמיד חכם, ועוד ארבעה לימודים הלכתיים.

בדרך מוסר [בעל הטורים] (שם' תר' כה,ה) אֲמֹתַיִם נְחָצִי אֲרָפּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי קַמְתּוֹ: כל מידותיו היו שבורות בחצאי

אמות, ללמד שכל מי שלומד תורה צריך לשכר ולהשפיל עצמו (עירובין נד א):

[תורה שלמה קה* (מדרש הגדול)] ... הארון יש בו שתיים עשרה אמה בארכו וברחבו (שטח דפנות באמות מרובעות)

((2.5 * 1.5 = 7.5 א"ר) + ((2 * 1.5 = 3 א"ר). כנגד שתיים עשרה מדות טובות שנאמרו בצדיק דכתיב

(תה' טו,א) ה' מִי־יִגְדֹר פְּאַהֲלָה מִי־יִשְׁפֹּן בְּהַר קְדֻשָּׁה: וגו'

[צרוור המור] (שם' תר' כה,ה) להורות כי התורה לא בשמים היא. ואינה שורה בגסי הרוח אלא בשפלים:

[תולדות יצחק] והטעם לפי שהחכם ראוי שיהיה שפל ולא יחשוב אם הוא בקי שהגיע לקצה הבקיות, ואם הוא מפולפל שהגיע

לקצה הפלפול, ש-אֲרָפּוֹ רומז לבקיות ו-רַחְבּוֹ לפלפול שנאמר (איוב יא,ט) אֲרָפָה מֵאַרְצֵי מִגְדָּה וְרַחְבָּה מִיִּרְמֵה:

בדרך הלכה (ט: הלכה א) ((בבלי סנהדרין כט,א) אמר חזקיה: מניין שכל המוסיף גורע – (ט: מקור א) (שנאמר (בר' ג,ג) אִמָּר אֱלֹהִים

לֹא תֵאָכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ. רב מרשיא אמר: (ט: מקור ב) מהכא (שם' תר' כה,ה) אֲמֹתַיִם נְחָצִי אֲרָפּוֹ (ע"פ [תו"ש קג] טול אות

אל"ף מתחילת מלת אמתים ותקבל מילת מתיים (בקריאה מאתיים) הוי שתי מאות אמה, ומלת אמה נלמדת מההמשך וְאִמָּה ומאות ו"ו של

נְחָצִי לומדים שהאורך 2.5 אמה ולא שאמתיים הוא חצי אורך הארון) רב אשי אמר (ט: מקור ג): ((שם' תר' כו,ז) עֲשִׂיתִי-עֲשֵׂרָה יְרִיעֹת.

בדרך הלכה (ט: הלכה ב) [פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (שם' תר' כה,ה) אֲמֹתַיִם נְחָצִי אֲרָפּוֹ, מיכן אמרו אין עושין ספר תורה לא

ארכו (ט: גובה) יותר על היקפו ולא היקפו יתר על ארכו: שאלו את רבי שיעור ספר תורה בכמה, אמר להם בגויל ששה טפחים, בקלף

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוור) כי במצוות (ל) כי במצוות האמנית – תהלים ק"ט; שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התעש"ט; **הפצת התשע"ט**; **אנתח**; **סלוק** = **סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפחים) – להגביל; **מונה** – רבוי; **מחך פשטא** – מוציא פשט; **מרכא** = **מאריך**, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = **טפחא** – שני משמעות, רבוי מתפחט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, ויור לכות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; **מקף** – ב"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **מנת דול** – 3; **זרביע** – 4; **מונת רביעי** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – הקיש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; **אזלא** = **גרש** = **גרשיים** – יוצא מהענין; **קדמא ואזלא** – מלמד, רמז לכלל ופרט, רבוי מיעוט) **דרוש בפסוק** בכנין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שעור, מחיצה, עקירה, שגגה = שכתה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שעור מחיצה עקירה שגגה = שכתה; **פז** – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה:

איני יודע וכו'. וכל ספר שהיקפו ששה טפחים, בידוע שעוביו (טט: קוטר) מקום הנחתו שני טפחים, שכל שיש בהיקפו שלשה טפחים, יש בו רוחב (טט: קוטר) טפח, למדנו שספר תורה שעשה משה רבינו כך דינו (ראה להלן): ה-[**לקט טוב**] הנ"ל נמצא ב-[**בבלי בבא בתרא יד,א**] שהמשכה כלהלן ... מיתבי: ארון שעשה משה, (שמ' תר' כה, ז) ... **אמתיים וחצי ארפו ואמה וחצי ואמה וחצי קמתו**: כאמה בת ששה טפחים; והלוחות, ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה, מונחות כנגד ארכו של ארון; כמה לוחות אוכלות בארון? שנים עשר טפחים, נשתיירו שם שלשה טפחים, צא מהן טפח, חציו לכותל זה וחציו לכותל זה - נשתיירו שם שני טפחים **שבהן ספר תורה מונת**, בהנחה שספר התורה בארון אורכו היה ששה טפחים כאורך הלוחות, אז לפי הכלל שכל שיש בהיקפו שלשה טפחים, יש בו רוחב (טט: קוטר) טפח, ספר תורה של משה אורכו 6 טפח וכך היקפו, לכן רוחבו (קוטר) 2 טפח, הנכנס לרוח שבארון). **רמב"ם תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ט,ה"א**] אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על היקפו ולא * היקפו יתר על ארכו, וכמה הוא אורכו בגויל ששה טפחים שהם ארבע ועשרים אצבעות ברוחב הגודל של יד, ובקלף או פחות או יותר והוא שיהא ארכו כהיקפו, וכן אם עשה בגויל פחות משה טפחים ומיעט את הכתב או יתר על ששה והרחיב בכתב עד שיהיה ארכו כהיקפו הרי זה כמזוזה (לכתחילה, כי קשה להגיע לדיוק כזה ראה [**כסף משנה שם**] ע"פ [**בבא בתרא יו**]) וב-[**ביאור חדש מספיק**] עד כמדת ארכו. **הגהות מיימוניות הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ט,ה"א**] * [לשון הטור וכתב א"א ז"ל והעמוד שעושין לה בסופה הוא בכלל זה ואם אין שיעור לעובי העמוד אם כן בקל יכול לכוין שיהא בהיקפו ו' כי עשה עובי העמוד כפי הצורך] (טט: ראה [**בבא בתרא יו**]): **בדרך הלכה** (טט: הלכה ג) [**ברית שלום**] (**במ' נשא**) אל תתמה על החפץ, דעבודת בני קהת היה שנשאו את הארון והשלחן, ומפורש בכתוב (**שמ' תר' כה, ז**) **אמתיים וחצי ארפו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו**: ואם כן מדתו יותר משיעור ארבעים סאה, ומציל הוא את עצמו, כמו שהקדמנו לעיל דכל כלי שהוא מחזיק ארבעים סאה אינה נקראת כלי, ומצלת עצמה מן הטומאה, ושיעור ארבעים סאה, הוא שיעור שאמרו חז"ל (**עירובין ד, ב**) גבי מקוה, שהוא אמה על אמה ברום שלש אמות, נמצא הארון מדתו היה הרבה יותר משיעור ארבעים סאה, לכך היו נושאים אותו בכתף, דאין כאן בית מיוחד מפני הטומאה. וכן השולחן היה מכוון מדתו ממש ארבעים סאה,

בדרך הלכה הלשנה ולעתיד לבוא? (טט: הלכה ד) אמה בת ששה טפחים לבנין ולכלים או אמה בת חמשה טפחים לכלים. **[בבלי בבא בתרא יד,א]** מיתבי: ארון שעשה משה, אמתיים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו, כאמה בת ששה טפחים; ... דברי רבי מאיר. ר' יהודה אומר: באמה בת חמשה טפחים (זאת אמה למדידות כלים); הרב שי"ח **קניבסקי** [**בריתא דמלאכת המשכן פ"ד, ע' כה**]: אמה בת ששה טפחים; יש דעה שזאת אמה למדידות בנין, ויש דעה שזאת אמה גם למדידות כלים. מזה דיון מה היה המרחק בין העמודים שעליהם נתלתה הפרוכת שהפרידה בין הקדש לקדש הקדשים, כדי שהארון על בדיו יכנס בין שני העמודים האמצעיים מתוך ארבעה העמודים. **[בבלי מנחות צח,ב]** ומנלן דבדיו לפותיא דארון הווי יתבי? דילמא לארכו דארון הווי יתבי! אמר ר' יהודה: תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי להו. **[רש"י מנחות צח,ב]** תרי גברי באמתא ופלגא - אי הווי בדים לאורכו לא היה בין בד לבד אלא אמה ומחצה. **[רבינו גרשום מנחות צח,ב]** ומנא לן דד' גברי דרו. דלא מסתגי להו אימא חד גברא מצד זה ושני בדיו א' על כתף ימין ואחד על כתף שמאל וכן לצד אחר (לא יכול אדם אחד לשאת שני בדים על שתי כתפיו): טט: למאן דאמר שהלויים הלכו בין בדי הארון, לכל לוי היה אמה והיה רוח קטן בין הלויים. אם רוחב אדם אמה של ו' טפח, והארון היה 2.5 אמה של חמש טפח אז ברוח של (2.5 * 5) אמה היה 12.5 טפח בין הבדים הלויים היו קרובים מאד. (**במ' נשא ז,ט**) **ולבגי קהת לא נתנו פרי עבודת הקדש עלהם פתח יסאו: (במ' בער' י,א) ונסעו הקהתיים נשא המקדש ותקמו את המושבן עד-באם: ס**

[שמות רבה (שנאן) פרשת וארא פרשה ח,א] (**שמ' וארא ז,א**) **וְיֹאמֶר ה' אֱלֹהֵימָּה רַחֵם נַמְתִּיד אֱלֹהִים לְפָרְעֹה**. הדא הוא דכתיב: (**תה' כז, ז**) **שָׂאוּ שְׁעִירִים וְרֹאשֵׁיכֶם וְהִנְשֹׂאוּ פִתְחֵי עֹלָם וַיָּבֹאוּ מִלֶּחֶם הַכֹּבֵד**: שלמה אמר הפסוק הזה, בשעה שהכניס ארון לבית קדש הקדשים. עשה ארון של עשר אמות והכניס את הראשון לתוכו ונשא אותו. (ויש דרשות שלא עשה ארון עשר אמה אבל השערים דבוקו ולא נתנו מעבר כי היה נשמע מדברי שלמה שנתגאה בבניית בית המקדש) (טט: ועוד דרשה כיצד הכניסו ארון עשר אמה בפתח עשר אמה) כיון שהגיע לפתח בית המקדש היה הפתח של עשר אמות והארון של עשר אמות ואין עשר אמות יכולין ליכנס לתוך עשר, ועוד שהיו טעונין בו (צריך מקום לכהנים נושאי הארון).

[שמות רבה מהזדרת וגשל, ע' קח יד משה] עשה ארון של עשר אמות. ... שלמה הניח הלוחות ושברי לוחות בארון אחד מופרדים זה מזה כי אם היה מניח השברים זה לצד זה היו האותיות מצטרפות היו שמות השם מצטרפים ולא היה שליטה למלאך המות. ארון של משה (**שמ' תר' כה, ז**) **אמתיים וחצי ארפו** צריך היה שלמה לעשות ארון במדת עשרה אמות ד' פעמים כמדת ארון של משה. ע"פ המדרש כאן משמע הכתוב (**שמ' תר' כה, ז**) **אמתיים וחצי** ע"פ טעם רביעי של **ארפו** הוא להכפיל (2.5 אמה ב-4) העולה עשר אמות והיא מידת הארון שעשה שלמה בבית ראשון ואפשר שכך יהיה לבית שלישי שיבנה במהרה בימינו אמן. מהדרשה כיצד הכניסו ארון עשר אמה בפתח עשר אמה, משמע שאמת הכלי (כאן ארון) ואמת הבנין שוות והן של ששה טפחים. זה בהנחה שהחליקו את הארון של עשר אמה בפתח של עשר אמה בלי שידי הטוענין יהיו בצדדיו. אבל אם ידי הטוענין היו בצדדיו מוכרח להיות הארון היו של חמשה טפחים.

שמות תרומה כה,יא: וצפית אתו זהב טהור ומחויץ הצפנו ועשית עליו זר זהב סביב: (המשך [**ש"ר תרומה לד,ב**]) ד"א (**שמ' תר' כה, ז**) **ועשו ארון**, מפני מה בכל הכלים האלה כתיב ועשית ובארון כתיב (**כה, ז**) **ועשו ארון**, א"ר יהודה ב"ר שלום א"ל הקדוש ברוך הוא יבאו הכל ויעסקו בארון כדי שיזכו כולם לתורה, א"ר שמעון בן יוחאי ג' כתרם הם, כתר מלכות וכתר כהונה וכתר תורה, כתר מלכות זה השלחן דכתיב בו (**שמ' תר' כה, כד**) **זר זהב סביב**; כתר כהונה, זה המזבח דכתיב בו (**שמ' תצ' ל,ג**) **זר זהב סביב**; וכתר תורה זה הארון דכתיב בו (**שמ' תר' כה,יא**) **זר זהב סביב**, למה נכתבים זר ונקראים זר אלא לומר לך אם אדם זוכה נעשים לו זר, ומפני מה בכלן כתיב ועשית לו ובארון כתיב ועשו עליו (אין כתוב כזה אלא (**שמ' תר' כה,יא**) **ועשית עליו**) ללמדך שכתר תורה מעולה יותר מכולן זכה אדם (בלשון יחיד לכן מתאים יותר **ועשית**) לתורה כאלו זכה לכולן. (**שמ' תר' כה,יא**) **ועשית עליו זר זהב** – דרגא תביר מרכא טפחא, תכונה (א) כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה, כאן ע"פ **[שמות רבה תרומה לד,ב]** כל הלומד תורה כאילו זכה לשלושה כתרים (כתר תורה, כתר כהונה, כתר מלכות) (**שמ' תר' כה,יא**) **עליו זר זהב** – תביר מרכא טפחא, תכונה (ב) כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל חלקם או כולם לא חל ענין מסוים או הלכה מסוימת, אפשר שכאן ע"פ **[פרקי אבות פ"ו,מ"ה]** רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ. **[בעל הטורים]** (**שמ' תר' כה, ז**) **ארון**. בגימטריא נזר. שכתר תורה גביהן על כל הכתרים, לכן כתיב (**שמ' תר' כה,יא**) **ועשית עליו זר זהב**, ובשלחן כתיב (פסוק כד) ועשית לו, לומר שכתר תורה עולה על גביהן (**שמו"ר לד ב**):